

Pouka za učitelje

IV tromesečje 2015.

Knjiga proroka Jeremije

1. biblijska doktrina **Poziv za proročku službu**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekst: Jeremija 1,1-12.

Učenici će:

Saznati: Podsetiće se Jeremijinog iskustva u trenutku kada je primio poziv, shvatajući da je njegovo oklevanje da prihvati Božji poziv možda upravo ono što ga je najviše preporučilo za taj zadatak.

Osetiti: Osetiće kako Bog nežno vodi računa o njihovom osećanju nesposobnosti u vezi sa zadatkom koji je stavio pred njih.

Činiti: Doneće odluku da pomnije slušaju Božji poziv u svom životu i dozvole Mu da ih osposobi da čine Njegovu volju.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Poziv upućen Jeremiji

A. Zašto je Jeremiji kao mladom čoveku bilo teško da prihvati Božji poziv u proročku službu?

B. Prema kakvim merilima Bog bira ljude koji treba da izvrše Njegov nalog, i kako su ona primenjena u Jeremijinom slučaju?

II Osetiti: Osećanje nesposobnosti

A. Kako se Bog suočio sa Jeremijinim oklevanjem da prihvati poziv?

B. Kako se borimo sa osećanjem nesigurnosti i nesposobnosti kada smatramo da je zadatak pred nama prevelik?

III Činiti: Slušanje Božjeg poziva

A. Kako možete razviti duhovnu disciplinu da svakodnevno slušate Boga?

B. Šta vas u životu sprečava da činite ono što vas je Bog pozvao da činite?

Zaključak: Jeremijina prva reakcija na Božji poziv nije bila pozitivna, zato što je znao sa kakvim teškoćama će se suočiti i da nije dorastao tom izazovu. Međutim, Bog je nežno radio sa njim, umirujući njegove strahove i osposobljavajući ga da prenese Njegove reči narodu u Judi.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 1,4-9.

Ključno načelo duhovnog rasta: Kada nam Bog uputi poziv, često reagujemo kao Jeremija. Nalazimo „dobre“ izgovore da odbijemo poziv. Naš poziv se možda neće odnositi na proročku službu, ali svako od nas treba da radi određeni posao, i treba da verujemo da nas Bog poznaje i da zna šta možemo da učinimo, a šta ne. On će nas osposobiti da izvršimo Njegov nalog.

Samo za učitelje: Pouka za ovu sedmicu predstavlja uvod u proučavanje Knjige proroka Jeremije u ovom tromesečju i usredsređuje se na poziv koji mu je upućen. Starozavetni proroci započinjali su svoju službu nakon primanja Božjeg poziva. Ova pouka pruža učiteljima priliku da razgovaraju o tome kako možemo da prevaziđemo osećanje nesigurnosti i nesposobnosti kada sagledamo zadatak koji je Bog postavio pred nas. Pouka prikazuje Boga koji nežno vodi računa o našim strahovima i koji nas hrabri i osposobljava da pođemo napred. Važno je da učenici u razredu shvate da svi primamo Božji poziv, čak i ako je to „samo“ poziv da osnujemo malu grupu za proučavanje Biblije u svom domu.

Uvodna priča: Jedan čovek čekao je Božji poziv da pođe u misioni rad. Jednoga dana prijateljica mu je došla u posetu i zatekla ga kako sedi pored telefona. Upitala ga je šta radi, a on joj je odgovorio da čeka poziv da pođe u misioni rad. Ona je bila zadivljena važnošću ovog poziva, ali je u tom trenutku pogledala kroz prozor i ugledala staricu kako se muči noseći teške torbe. Istrčala je da joj pomogne, a kada se vratila, njen prijatelj je i dalje sedeo pored telefona. Kada je sela, čula je kako sused doziva u pomoć. Žurno je izašla da vidi šta može da učini. Nešto slično dogodilo se još dva ili tri puta. Ona je žurila da pomogne ljudima, dok je njen prijatelj zurio u telefon. Konačno, telefon je zazvonio i on se javio vidno uzbuđen, ali lice mu se odjednom snuždilo. Dodao je slušalicu svojoj prijateljici i rekao da je poziv za nju – bila je pozvana da pođe u misioni rad. Razgovarajte u razredu o tome šta je njihovo misioni polje i šta misle da će Bog tražiti od njih da učine?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Jeremiju često nazivaju tužnim prorokom što je povezano sa tužnom porukom koju je objavljivao u toku svoje proročke službe. Njegova služba obuhvatila je razdoblje pre i u toku Vavilonskog ropstva. Poput Isusa, Jeremija je bio čovek tuge, a njegova vernost Bogu, kao i njegove borbe, ohrabrenje su za nas koji živimo u sličnim burnim vremenima na kraju ovozemaljske istorije.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Središte proučavanja pouke za ovu sedmicu je 1. poglavlje Knjige proroka Jeremije. Ono se može podeliti na tri glavna dela koja se odnose na proročki poziv upućen mladom čoveku.

I Jeremijino poreklo

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 1,1-3)

Prva tri stiha predstavljaju uvod Knjige proroka Jeremije. U njima je data istorijska pozadina prorokovog poziva i službe, i navedeno je njegovo svešteničko poreklo i način na koji mu se Bog obratio: „Kojemu dođe riječ Gospodnja“ (Jeremija 1,2). Ovaj izraz doslovno bi se mogao prevesti kao „kome se reč Gospodnja dogodila/zbila“. On se stalno javlja u iskustvima starozavetnih proroka u trenucima kada primaju poziv (na primer: Jona 1,1; Mihej 1,1), i ukazuje na činjenicu da kada Bog poziva iskustvo se ne svodi samo na slušanje, već predstavlja dinamičan događaj koji odražava Božju silu kao Stvoritelja, menjajući sve što dotakne (uporedite: Isaija 55,11). Kada Bog govori, stvari počinju da se menjaju.

Razmislite o ovome: Na koji način se Božja reč i dalje „događa“ u našem životu? Kako možemo doživeti preobražavajuću silu Njegove reči?

II Poziv upućen Jeremiji i njegova viđenja

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 1,4-16)

Izraz „riječ Gospodnja“ javlja se tri puta u 1. poglavlju (stihovi: 4.11.13) u vezi sa pozivom koji je upućen Jeremiji i dva njegova kasnija viđenja. Božje imenovanje Jeremije za „proroka narodima“ (5. stih) opisano je izrazom korišćenim u izveštaju o stvaranju. Bog je „sazdao“ (stvorio) Jeremiju (isti glagol upotrebljen u 1. Mojsijevoj 2,7) sa namerom da ga pozove u proročku službu.

Razlog Jeremijinog oklevanja da prihvati Božji poziv bilo je njegovo osećanje nesposobnosti, jer „ne znam govoriti i još sam dijete“. Jevrejska reč za „dijete“ odnosi se na mladu osobu, možda između 18. i 20. godine, ali se može koristiti i za mlađu osobu (na primer, 1. Samuilova 1,24). Obraćati se carevima i vođama u tako mladom životnom dobu sigurno je Jeremiji delovalo zastrašujuće. Njegovo oklevanje podseća na Mojsijevu zabrinutost kada je primio poziv (2. Mojsijeva 3. i 4. poglavlje), što pokazuje da je njegova reakcija bila slična reakciji brojnih biblijskih proroka (kao i Elen Vajt). Takva reakcija nije ih učinila nepodobnima za zadatak, već je omogućila Bogu da pokaže svoju snagu kroz njihovu slabost.

Bog se nežno ophodi prema Jeremiji, ne ukoravajući ga zbog oklevanja. Uverava ga u svoje božansko prisustvo i izbavljenje (Jeremija 1,7.8). Tada Bog čini simbolično delo dodirujući Jeremijine usne „svojom rukom“ (9. stih), kojom čisti (uporedite: Isaija 6,6.7) i osposobljava. On opisuje prorokov zadatak pomoću šest glagola (Jeremija 1,10), od kojih su četiri negativna i dva pozitivna. Oni naglašavaju božansku poruku, ne samo suda, već i nade i obnovljenja.

U dva viđenja prikazana je još veća Božja briga prema Jeremiji: viđenje o bademovom prutu i loncu koji vri. Reč za „bademov prut“ na jevrejskom stvara igru reči sa glagolom „posmatati, paziti, bdeti“. Kao što bi čovek u starom Izrailju očekujući proleće posmatrao i tražio bademove cvetove (stihovi: 11.12), tako je Bog i dalje bdeo nad Jeremijom i Judom. „Lonac koji vri“ (stihovi: 13-16), čija je prednja strana okrenuta prema severu, ukazuje na izrailjskog neprijatelja, koji obično dolazi sa severa. Iako se Vavilon nalazio južno od Jude, vavilonska vojska nije prešla pustinju, već se kretala duž reke Eufrat. Zatim je prešla u Siriju, krećući se prema jugu i postavljajući svoj presto na vratima jerusalimskim da bi pokorila Judu i izvršila Božji sud nad Judom zbog njihovog greha (stihovi: 15.16).

Razmislite o ovome: Kako biste vi reagovali da ste na Jeremijinom mestu? Da li ste nekada iskusili Božje „bdenje“ nad planovima koje ima za vaš život?

III Božje obećanje

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 1,17-19)

U 17. stihu Jeremija je pozvan da deluje (u doslovnom smislu da se „opaše“ kao neko ko se sprema za ozbiljan rad ili se sprema u bitku upasujući dugu odeću). Međutim, Bog koga poziva onoga i osposobljava. On obećava Jeremiji da će stajati čvrsto kao „tvrd grad“ pred svim ljudima - carevima, knezovima i sveštenicima (18. stih), i da će uspeti da podnese ismevanje i neprijateljstvo sa kojima će se suočiti na svom putu. Konačno, obećanje je doslovno Gospodnje „proročanstvo“: „Jer sam Ja s tobom.“ (19. stih)

Razmislite o ovome: Koliko su snažne metafore o tvrdom gradu i gvozdenim zidovima primenjivi na naš život? Kako možemo da prevaziđemo strah od toga da budemo ismejani zbog svoje vere? Sa druge strane, kakva opasnost leži u tome da postanemo neosetljivi na kritike koje su nam upućene?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Povedite razred u praktičan razgovor o tome kako Jeremijino iskustvo primanja poziva može postati stvarno i u našem životu. Važno je da shvatimo da iako nas Bog možda nije pozvao u proročku službu da smo ipak pozvani u posebne službe. Mi, takođe, možemo proći kroz isto iskustvo kao i Jeremija kada je u pitanju oklevanje i osećanje nesposobnosti.

Za razmišljanje:

1. Kako Jeremijino iskustvo možemo primeniti u svom životu iako većina od nas nije pozvana u proročku službu?
2. Kako mogu da prevaziđem osećanje nesigurnosti u vezi sa onim što Bog želi da učinim?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Prvo poglavlje Knjige proroka Jeremije ključno je za shvatanje cele knjige, jer ukratko izlaže njenu poruku: Bog bdi nad svojom Rečju kao što bdi nad svojim glasnikom. Pomozite učenicima u razredu da pozitivno odgovore kada ih Bog pozove u službu, bez obzira šta je u pitanju.

Aktivnosti:

1. Naučiti da slušamo Boga je veština koja se razvija, naročito kada je reč o pojedinostima koje baš i ne želimo da čujemo. Donesite odluku da posvetite više vremena slušanju Božjeg glasa (na primer, možete provesti tihe trenutke na kraju molitve).
2. Razgovarajte sa nekim o oblastima u svom životu u kojima se osećate nesigurno. Zajedno se pomolite Bogu da ukloni osećanje nesigurnosti i zameni ga snagom.
3. Razmislite o Božjim planovima za vaš život i podelite sa nekim kako je Bog ispunio svoju volju preko vas.

2. biblijska doktrina **Teške prilike (unutrašnje i spoljašnje)**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekst: Jeremija 2,1-28.

Učenici će:

Saznati: Podsetićete se istorije izrailjskog naroda od izlaska iz Egipta do vremena proroka Jeremije (razdoblje od oko 800 godina) i prepoznati zajedničku temu tog razdoblja, sve veće otpadništvo izrailjskog naroda.

Osetiti: Shvatićete žalosnu činjenicu da se istorija ponavlja i biće zadivljeni Božjom velikom milošću koja se izlila na mnoge naraštaje.

Činiti: Odlučićete da pomno preispitaju svoj život i slede što je pravo pred Gospodom.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Istorija otpadništva

A. Spomenite neke mračne trenutke iz istorije izrailjskog naroda koji su ga usmerili ka otpadništvu.

B. Koje opšte odlike su na kraju dovele izrailjski narod do Vavilonskog ropstva?

II Osetiti: Žalosna stvarnost

A. Kako se osećate kada vas neko stalno iznova razočara? Kako se Bog osećao?

B. Kako reagujete kada Bog na kraju okrene milost u sud? Zašto je takvo Božje postupanje ponekad neophodno za naše dobro?

III Činiti: Naše životne navike

A. Kako možemo da se klonimo svega što nas sprečava da uvidimo svoje duhovno stanje?

B. Kako možemo da učimo iz istorije kako ne bismo ponavljali iste greške?

Zaključak: Jeremijina poruka odnosila se na duhovnu krizu koja je na kraju dovela do Vavilonskog ropstva. Međutim, ova kriza nastajala je vekovima podstaknuta sve većim otpadništvom do koga je došlo zbog odluka naroda da idu svojim umesto Božjim putem.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 2,4-8.

Ključno načelo duhovnog rasta: Iz tužne istorije izrailjskog naroda možemo saznati šta je dovelo do Vavilonskog ropstva. Njihovo iskustvo treba da nam pomogne da donesemo ispravnu odluku da ne menjamo istinu nekom vrstom surogat religije (koja je zapravo idolopoklonstvo).

Samo za učitelje: „Ne treba da se plašimo budućnosti, osim ako zaboravimo Božja učenja i kako nas je Bog vodio u prošlosti?“ (Elen Vajt, *Selected Messages*, 3. sveska, str. 162) Osvrt na istoriju izrailjskog naroda u razdoblju između izlaska iz Egipta i ropstva otkriva kako su pouke iz istorije stalno iznova bile zaboravljane tako da je, na kraju, budućnost, kako je i objavio prorok Jeremija, bila veoma mračna.

Podstaknite učenike u razredu da sagledaju svoj život i istoriju naše Crkve da bi uvideli šta je krenulo u pogrešnom pravcu (ili šta je dobro), i šta možemo naučiti iz toga.

Uvodni razgovor: Izveštaj o caru Amriji (885-874. god. pre nove ere) u Starom zavetu predstavlja zanimljivu temu za proučavanje u vezi sa tim kako Bog posmatra istoriju. Trinaest kratkih stihova posvećeno je životu ovog nevernog cara. Završavaju se ozbiljnim zaključkom: „A Amrije činjaše što je zlo pred Gospodom, i gore činjaše od svijeh koji bijahu prije njega.“ (1. O carevima 16,25) Očigledno da biblijski pisci nisu želeli da troše reči na njega.

Međutim, ako pogledamo arheologiju i dodatnu biblijsku literaturu, dobijamo drugačiju sliku. On je kao izrailjski car spomenut na Moavskom ili Mešinom kamenu (840. g.p.n.e) i Crnom obelisku (827. g.p.n.e), na kome je tekstem i slikom opisano kako „Juj, sin Amrijin“ ukazuje počast asirkom caru. Jedan vek kasnije, drugom asirskom caru dodeljena je titula „osvajач Samarije i cele zemlje Amrijevog doma“. Sve ovo ukazuje da je severni Izrailj oko 150 godina bio povezan sa imenom Amrije. Sa međunarodne, političke tačke gledišta, Amrije je bio važna ličnost; međutim, sa Božje nije zasluživao mnogo pažnje.

Proučite sa razredom gorke pouke iz izrailjske istorije, koje su predstavljene u okviru ove teme. Postavite sledeće pitanje: Šta je pošlo naopako kada su idolopoklonički carevi priznati kao političke vođe?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Poruka koju je Jeremija primio nije proistekla iz trenutne situacije, već je bila krajnji rezultat dugačke istorije sve većeg otpadništva, koji je na kraju doveo do objavljivanja suda, što je bio Jeremijin zadatak. Važno je da ukažemo razredu na dugačak istorijski proces koji se odvijao u razdoblju između izlaska iz Egipta i odlaska u ropstvo, koji je karakterističan po obilnoj Božjoj milosti i Njegovim brojnim pokušajima da Izrailj vrati na pravi put.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Drugo poglavlje Knjige proroka Jeremije u središtu je pouke za ovu sedmicu. Ovo poglavlje odnosi se na događaje iz istorije izrailjskog naroda koji dosežu čak do izlaska iz Egipta i objašnjava kako se Izrailj našao u kriznoj situaciji koja je prethodila Vavilonskom ropstvu.

I Surogat religija

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 2,1-19. i 1. O carevima 12,26-31)

U pozadini predstojeće krize o kojoj je Jeremija prorokovao leži mnoštvo žalosnih istorijskih činjenica. Izrailj, koji je u vreme kada ih je Bog izveo iz Egipta bio „svetinja Gospodu“ (Jeremija 2,3) prestao je to da bude uskoro nakon što ih je Bog doveo u Hanan, kada su „proroci prorokovali Valom“ (8. stih). Problem je bio u tome što je Izrailj stalno iznova birao surogat religiju umesto prave religije. Jedan takav primer predstavlja Jerovoamov greh kada je nakon podele carstva, posle Solomonove smrti 930. godine pre nove ere (1. O carevima 12,26-31), izgradio drugo svetilište u Vetilju i Danu.

To je bio politički i verski potez povučen sa ciljem da se stvori alternativno svetilište i verski sistem koji bi sprečio izrailjski narod Severnog carstva da ide u Jerusalim u vreme godišnjih praznika. Zanimljivo je da se izraz „Jerovoamovi gresi“ ustalio prilikom opisivanja otpadništva severnih plemena u narednih 200 godina, sve do uništenja Samarije 722. godine pre nove ere od strane asirske vojske (uporedite: 2. O carevima 17,22). Jeremija koristi zanimljivu sliku da prikaže dvostruki greh Izrailja (Jeremija 2,13):

zamenili su Boga „izvor žive vode“ „raskopanim studencima“. Arheolozi često prilikom arheoloških iskopavanja pronalaze cisterne isklesane u stenama. Obično su korišćene za skupljanje i čuvanje kišnice. Međutim, voda u njima često bi se ustajala, ili bi se u unutrašnjosti cisterni pojavile pukotine kroz koje bi voda otekla.

Ova slika prikazuje suprotnost između prave i surogat religije, između Božjeg dara života (13. stih doslovno kaže „žive vode“) i njegove imitacije koju stvara čovek. Pokušavanje da napravimo svoje cisterne da bi sačuvali drugačiju vodu od one koju Bog pruža je postupak koji je od samog početka osuđen na neuspeh. U teološkom smislu reč je o razlici između opravdanja verom i opravdanja sopstvenim delima.

Razmislite o ovome: Na koji način danas možemo činiti izrailjski dvostruki greh i baviti se surogat religijom umesto da prihvatimo živu i pravu religiju?

II Gde su vaši bogovi?

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 2,20-28)

Zanimljivo je da je odlika surogat religije da ne pruža pravo spasenje u vreme nevolje. Brojne slike u Bibliji ukazuju na ovo, odnoseći se na neki način da duhovnu preljubu („ideš da se kurvaš“, 20. stih). „Loza izabrana, sve sjeme istinito“ koje se izmeće u „tuđu lozu“ (21. stih) podseća nas na pesmu o vinogradu (Isaija 5,1-7), ali Jeremija ide još jedan korak dalje. U Knjizi proroka Isaije loza donosi loš rod (nepravdu, krvoproliće, itd.); u Knjizi proroka Jeremije postaje „tuđa“ (jevrejski *nokriyah*). Ovaj izraz često se koristio kada se govorilo o bludnicama jer su se u starozavetno vreme obično nazivale ženama tuđinkama (uporedite: Priče 2,16). „Brza kamila“ (23. stih) i „divlja magarica“ u pustinji (stihovi: 24.25) su metafore koje ukazuju na iste činjenice: Izrailj čini duhovnu preljubu, trčeći za drugim bogovima. Sramota zbog ovog vekovnog otpadništva sličan je sramoti koju lupež oseti kada ga uhvate na delu (26. stih), i doseže sve nivoe izrailjskog društva, naročito sekularno i duhovno vođstvo.

Sramota je bilo snažno osećanje na starom Bliskom istoku. Često se povezuje sa golotinjom (uporedite: Mihej 1,11; 1. Samuilova 20,30), koja ponovo čini deo slike duhovne preljube. Idolopoklonstvo zaista otkriva kakvi su ljudi budući da obožavaju predmete koji su samo drvo i kamen. Jeremija u 27. stihu ističe apsurdnost i ludost idolopoklonstva: „Koji govore drvetu: ti si otac moj; i kamenu: ti si me rodio.“ Sve ove slike dostižu vrhunac u Božjem retoričkom pitanju: „A gdje su bogovi tvoji koje si načinio sebi?“ (28. stih) Odgovor je jasan: nema nade da će ovi bogovi nekoga izbaviti „kad si u nevolji“ (28. stih). Pretnja Vavilonskog carstva spolja zapravo je rezultat krize koja vlada iznutra, posledica odvajanja od Boga i usvajanja idolopoklonstva i religije koju je čovek izmislio.

Razmislite o ovome: Od koga očekujemo pomoć u vreme nevolje? Čemu se okrećemo kada se u kritičnim situacijama ponašamo prema utvrđenim navikama i zašto?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Bilo bi zanimljivo da u razredu povedete razgovor koji će pomoći učenicima da razmotre svoj život ili istoriju svoje crkve (mesne ili Hrišćanske adventističke crkve uopšte) i opišu određena znanja koja su stečena iskustvom. Ovaj razgovor treba da se usredsredi na pozitivne strane učenja na osnovu iskustava, a ne na negativne događaje koji su do njih doveli, pokazujući kako Božja milost neprestano sija u našem životu.

Za razmišljanje/primenu:

1. Kada pogledate svoj život, koja iskustva su najviše uticala na vaš odnos sa Bogom?
2. Kako izgleda surogat religija u vašem ličnom životu na početku 21. veka?
3. Kako možete da se sačuvate od surogat religije?

4. KORAK – BUDUTE KREATIVNI

Samo za učitelje: Središnja misao 2. poglavlja Knjige proroka Jeremije jeste učiti iz istorije i shvatiti da smo i dalje u iskušenju da pravu religiju zamenimo lažnom. Aktivnosti treba da budu usmerene prema ovim suprotnostima.

Aktivnosti u razredu:

Na listu papira nacrtajte dve kolone. U jednu upišite prava, a u drugu lažna religija. Neka članovi razreda predlože određene ideje koje ćete upisati u jednu ili drugu kolonu. Razgovarajte o tome zašto su ih rasporedili upravo u tu kolonu. Aktivnost treba završiti potvrdom prave religije.

Lična aktivnost:

1. Podstaknite članove u razredu da u subotu popodne posvete vreme svom ličnom životnom iskustvu obraćajući pažnju na to kako je Bog stalno iznova izliva svoju milost na njih.
2. Podstaknite članove razreda da razgovaraju sa nekim (kao što je član porodice, kolega, prijatelj) o suprotnostima između prave i surogat religije. Pozovite ih da svoje iskustvo podele sledeće subote u razredu.

3. biblijska doktrina **Pet poslednjih Judinih careva**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekstovi: 2. Dnevnika 34,1.2; Jeremija 22,11.12.18.19; 29,1.2; 2. Dnevnika 36,11-14; Jeremija 23,3.

Učenici će:

Saznati: Podsetiće se tragične istorije poslednjih Judinih careva i kako su se prilike posle Josijine smrti, poslednjeg dobrog cara, još više pogoršale.

Osetiti: Steći će letimičan uvid u razočarenje koje je Jeremija (i Bog) doživeo jer su poslednji carevi neprestano zanemarivali Božje opomene.

Činiti: Težiće da budu deo Božjeg ostatka o kome je Jeremija govorio u svoje vreme i koje je prorečeno za poslednje dane.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Pouke iz istorije

A. Zašto je vladala tako oštra suprotnost između Josije i četiri poslednja Judina cara? Šta je Josija ispravno činio, a u čemu su ostali grešili?

B. Sedekija je pokušao da sedi na dve stolice. S jedne strane nalazio se Egipat, a sa druge Vavilon. Da li postoje trenuci u životu kada čovek treba da pokuša da udovolji obema stranama? Obrazložite svoj odgovor.

II Osetiti: Potpuno razočarenje

A. Kako reagujete kada prilike u vašem životu postaju sve gore?

B. Da li drugima treba da nastavimo da govorimo o Isusu čak i ako nas neprestano ismevaju?

III Činiti: Biti deo Božjeg ostatka

A. Bog je sačuvao ostatak u Jeremijino vreme. Kako neko može biti deo Božjeg ostatka u naše vreme?

B. Kako izgleda biti deo poslednje Crkve ostatka u istoriji?

Zaključak: Poslednji dobri car Josija veoma se razlikovao od četiri poslednja zla Judina cara. Politika, idolopoklonstvo i društvena nepravda doveli su do razorenja Jerusalima 587/586. godine pre nove ere. Ipak, Bog je obećao da će sačuvati ostatak, što je poruka nade za nas u ovim poslednjim vremenima.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 34,6.7.21.22.

Ključno načelo duhovnog rasta: Dođe trenutak kada Bog deluje i kada žanjemo posledice svojih pogrešnih odluka, koje su se gomilale u toku dugog vremenskog razdoblja. Uništenje Jude i Jerusalima od strane vavilonskog cara Navuhodonosora dobar je primer onoga što se događa ako neprestano zanemarujemo opomene koje nam Bog šalje.

Samo za učitelje: Vavilonski car Navuhodonosor tri puta je dolazio u Jerusalim: prvi put 605. g. p. n. e. kada je zarobio Danila i njegove prijatelje; drugi put, 598/597. g. p. n. e., kada se Joakim pobunio protiv Vavilona i sklopio savez sa Egiptom. Navuhodonosor je opkolio Jerusalim, ali je Joakim umro pre nego što su Vavilonjani osvojili grad. Njegov sin Joahin vladao je tri meseca, a zatim ga je Navuhodonosor odveo u Vavilon i na presto postavio poslednjeg Judinog cara, Sedekiju. Tada se ponovio isti scenario: Sedekija ulazi u savez sa Egiptom, Navuhodonosor kreće na Judu i usput uništava sve njegove gradove (Jeremija 34,7), i konačno opseđa Jerusalim. Međutim, ovoga puta nije imao više strpljenja. Potpuno je uništio grad i Hram. Uništenje je opisano u Psalmu 74,1-8. Razgovor u razredu treba da se dotakne tragedije ponovljenih pogrešnih odluka vladara u Jerusalimu, a zatim da pređe na lični aspekt o tome kako se često mi lično pobunimo protiv Boga.

Uvodni razgovor: Lahis je u toku velikog dela starozavetne istorije bio drugi grad po važnosti u Judi posle Jerusalima. Bio je okružen vinogradima i uzdizao se nad jednom od dolina kojom se pružao put koji je vodio od južne strane Judinog carstva (i Egipta) do Jerusalima. Arheologija je omogućila uvid u poslednje dane Judinog carstva kada je Navuhodonosor krenuo na Jerusalim u nameri da ga uništi. Godine 1935. Džon Starki je prilikom iskopavanja pronašao ostatke grada Jerusalima koga je uništila Navuhodonosorova vojska. Među ostacima koji su pokrivali pod stražare na kapiji koja se nalazila na ulazu u grad, brojni ispisani komadi grnčarije bili su pronađeni, koji su postali poznati kao Lahisova pisma. Oni na dramatičan način opisuju poslednje trenutke Južnog carstva kada je Navuhodonosor sistematski uništavao sve važne gradove, sve dok Jerusalim nije ostao poslednji. U IV pismu čitamo: „Gospod zna da budno pazimo na dimne signale iz Lahisa.“ Pismo je verovatno poslao stražar iz Jerusalima koji je grozničavo posmatrao da li nekakav znak života dolazi iz Lahisa, obično u vidu dimnih signala u toku noći. Verovatno da odgovora na ovo pismo nije bilo, budući da je bilo pronađeno u pepelu, prekriveno zemljanim posudama i vavilonskim strelama. Bog je vršio sud nad Judom i Jerusalimom time što je Hram trebalo sledeći da bude uništen. Kako razumemo činjenicu da je Bog pun ljubavi poslao Vavilonjane da izvrše sud nad Njegovim narodom?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Razlika između poslednjeg dobrog cara Jude, Josije, i četiri zla cara koja su vladala posle njega je zapanjujuća. Postavlja se važno pitanje kako je bilo moguće da Juda za kratko vreme napusti verske reforme i čitanje Zakona uspostavljenih 621. godine pre nove ere za vreme Josijine vladavine (vidi: 2. Dnevnika 34) i duboko padne u idolopoklonstvo i prihvati rđavu politiku Joahaza, Joakima, Joahina i Sedekije koji su zapečatili sudbinu Judinog carstva i doveli božanski sud koji su Vavilonjani izvršili?

BIBLIJSKI KOMENTAR

Brojne važne teološke ideje javljaju se u pouci za ovu sedmicu: božanski sud, čovekova pobuna i Božji ostatak.

I Od Josije do suda

(Podsetite se u razredu tekstova iz 2. Dnevnika 34,30-33. i Knjige proroka Danila 1,2)

Josijine verske reforme bile su podstaknute pronalaženjem Zakona u vreme renoviranja Hrama 621. godine pre nove ere, pet godina nakon što je Jeremija pozvan u proročku službu. „Knjiga Zakona“ (2. Dnevnika 34,15) mogla je da se odnosi na pet knjiga Mojsijevih, Pentateuh ili Petoknjžje; *tora* predstavlja mnogo širi koncept i ne odnosi se samo na Deset zapovesti. *Tora* predstavlja izveštaj o

delima Božje milosti u čovekovom životu, koja su prikazana kroz istoriju i pouke (vidi: 1.19. i 119. Psalam). Tako je čitanje „Knjige Zakona“ pomoglo Josiji da uvidi bolnu stvarnost da je Juda veoma daleko od onoga što je Bog nameravao da Juda postane i da je sud bio na pragu.

Međutim, božanski predstojeći sud bio je odložen zbog Josijinih reformi i izvršen u vreme njegovih naslednika (vidi: 2. Dnevnika 34,23-28). Kada je Navuhodonosor prvi put došao u Jerusalim 605. godine pre nove ere, njegovo osvajanje je u Knjizi proroka Danila opisano kao čin Božjeg suda: „I Gospod mu dade u ruke Joakima cara Judina.“ (Danilo 1,2) Sa biblijske tačke gledišta, Bog je bio aktivno uključen u izvršenje suda nad Judom koristeći Vavilonjane kao oruđe u izvršavanju kazne.

Razmislite o ovome: Biblijska slika Boga koji je aktivno uključen u izvršenje suda za mnoge ljude nije prijatna. Kako je možemo shvatiti i povezati je sa slikom Boga punog ljubavi?

II Ponovljena pobuna

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 22,1-19)

I Joakim i Sedekija pobunili su se protiv Navuhodonosora, oruđa Božjeg suda, sklapajući savez sa Egiptom i kršeći zakletvu vernosti kojom su se zakleli Vavilonjanima. Ovaj politički potez samo je pokazao njihovu stalnu pobunu protiv Boga.

Zanimljivo je da proučimo vidove njihove pobune. S jedne strane vladala je društvena nepravda koja se ogledala u tlačenju nevoljnih i izrabljivanju siromašnih, dok su bogati živeli u izobilju, a sa druge strane idolopoklonstvo, uvođenje neznabožičkih obreda u Hram. Zanimljivo je da zapazimo da su to bile dve osnovne oblasti pobune – društvena nepravda i idolopoklonstvo – na koje su starozavetni proroci neprestano ukazivali. Ova dva greha na kraju su dovela do ropstva.

Razmislite o ovome: Zašto je važno da se hrišćanin danas zalaže za društvenu pravdu? Šta je sa savremenim oblicima idolopoklonstva? Kako ove dve oblasti i danas predstavljaju ljudsku pobunu protiv Boga?

III Ostatak

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 23,1-8)

Kada Bog posle nekoliko vekova izlivanja milosti i upućivanja opomena od strane proroka izvršava sud, meša ga sa porukom milosti i nade. To je poruka o ostatku, tema koja se provlači kroz mnoge biblijske knjige. Od potopa do poslednje crkve u ovozemaljskoj istoriji ostatak je uvek prisutan.

U oštroj suprotnosti sa temom ostatka, metafora o zlim pastirima u Knjizi proroka Jeremije 23,1-4. pokazuje kako su se Judine vođe udaljile od Božje zamisli. Umesto da brinu o stadu, oni ga „razmeću“, što ukazuje da je predstojeće ropstvo posledica njihove zloupotrebe moći.

Zanimljivo je da drugi glagol u 2. stihu, koji se prevodi kao „razagnaste“, ima značenje „voditi nekoga pogrešnim putem“ ili „zavesti nekoga u verskom smislu“ i koristi se na ovaj način u 5. Mojsijevoj 13,13. Međutim, u 3. stihu dolazi do divnog preokreta od suda ka spasenju pošto će Bog, kao božanski Pastir, sačuvati i sakupiti ostatak i „vratiti u torove njihove“. Ostatkom Izrailjevim će posle povratka iz ropstva vladati dobri Pastir, „Klica pravedna“. Ovo divno obećanje o Mesiji pronalazi svoje eshatološko ispunjenje (zapazite eshatološke pokazatelje „idu dani“ u 5. i 7. stihu) u Isusu Hristu, koji će sigurno voditi svoju Crkvu ostatka do kraja vremena. Ostatak je okupljen oko Hrista.

Razmislite o ovome: Koje su karakteristike biblijskog ostatka? Kako se one mogu prikazati u našem savremenom životu?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Pobuna (često izražena rđavim ponašanjem u moralnom smislu i idolopoklonstvom) protiv Boga je i danas u 21. veku tužna stvarnost kao i u Jeremijino vreme, iako Božji sudovi nisu tako određeni i trenutni kao u biblijsko vreme. Važno je da ova pitanja stavimo u određeni kontekst kako bismo ih mogli primeniti u svom životu. Međutim, poruka nade o ostatku treba najjače da se ureže u um učenika.

Za razmišljanje/primenu:

1. Kako se znaci Judine pobune (rđavo moralno ponašanje i idolopoklonstvo) odražavaju u našoj kulturi i društvu?
2. Šta za vas znači pripadati Božjem ostaku – poslednjoj Crkvi u istoriji?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Mnoge poruke proroka u Starom zavetu ukazuju na društvenu nepravdu, a rđavo moralno ponašanje često služi kao merilo prave duhovnosti. Aktivnosti u razredu treba da pruže priliku učenicima da dopru do društva.

Aktivnosti:

1. Kao razred razmišljajte o projektima kojima ćete odgovoriti potrebama društveno ugroženih grupa o kojima Jeremija govori: siromašnih, nevoljnih, udovica, stranaca i siročadi. Ovoj grupi bismo mogli dodati samohrane majke, zatvorenike, zavisnike od droge. Ovo ne bi trebalo da bude jednokratni projekat, već deo redovnih aktivnosti u razredu.
2. Ostale vernike u crkvi izvestite o svojim aktivnostima i ohrabrite i druge razrede da se uključe u sličan rad. Posmatrajte kako ova vrsta rada utiče na crkveni evangelizam i krštenja.

4. biblijska doktrina **Ukor i kazna**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekst: Jeremija 17,1-10; 11,18-23; 12,1-6.

Učenici će:

Saznati: Shvatiće koliko je greh ozbiljan, koliko prožima ljudsko srce i kakav uticaj ima na društvo i okolinu.

Osetiti: Shvatiće Jeremijinu borbu u vezi sa porukom koju je trebalo da objavi, i stalno protivljenje i kazne koje je doživljavao.

Činiti: Gnušaće se zla u svim njegovim oblicima, imaće poverenje u Gospoda i čvrsto će Ga se držati.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Urezano zlo

A. „Srce je prijeverno više svega.“ (Jeremija 17,9) Zar ovo nije previše strog, previše negativan pogled na ljudsku prirodu?

B. Ako je zlo toliko teško ukloniti iz srca, kako se možemo nadati spasenju i oslobođenju od greha?

II Osetiti: Lične borbe

A. Kako reagujete kada vas bliski ljudi razočaraju ili, još gore, odbace i prevare zbog vaše vernosti Bogu?

B. Kako je Bog reagovao kada je Jeremija izrazio svoje duhovno obeshrabrenje? Zašto svoje borbe vere treba da iznesemo pred Boga?

III Činiti: Ukorenjeni u Bogu

A. Šta slika „drveta zasađenog pored voda“ znači u praktičnom smislu za vaše hrišćansko iskustvo?

B. Da li treba da nastavimo svoje posredničke molitve za druge, čak i ako uporno ostaju na svom zlom putu? Obrazložite svoj odgovor.

Zaključak: Greh prožima svaki aspekt ljudskog postojanja. Jeremija je to iskusio na drastičan način kada se našao u životnoj opasnosti zbog poruke koju je propovedao. On je svoje borbe vere izneo pred Boga, koji mu je dao novo gledište: možeš da trčiš sa konjima!

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 17,1-10.

Ključno načelo duhovnog rasta: Strašna priroda greha u našem životu je jasna realnost i svaki čovekov pokušaj da se oslobodi greha osuđen je na neuspeh. Greh je čvrsto prionuo za nas. Čini se da je nemoguće da ga se oslobodimo. Samo osoba koja se oslanja na Gospoda moći će da iskusi pobedu nad grehom.

Samo za učitelje: Knjiga proroka Jeremije puna je slika koje poruku čine upečatljivijom i približavaju je čitaocima više nego što to mogu apstraktne reči. Izreka koja kaže da slika govori više od hiljadu reči i

ovde važi. Od bademovog pruta i lonca koji vri i čija je prednja strana prema severu do „ploče srca“, Jeremija prikazuje višedimenzionalnu sliku.

Upotreba slika u Svetom pismu pomaže nam da shvatimo nepoznatu stvarnost (kao što je Bog i Njegov božanski krug delovanja) pomoću poznatih činjenica povezanih sa našim životom. Međutim, kao savremeni čitaoci, treba da uzmemo u obzir vremensku i prostornu udaljenost između Jeremije i nas, što od nas zahteva da ove slike prvo proučimo u njihovom istorijskom i kulturološkom kontekstu u okviru Starog zaveta. Drevna umetnost urezivanja natpisa na poludrago kamenje, koje je tada služilo kao lični ili zvanični pečat, ili na kamene ploče radi vođenja evidencije, čini osnovu slike i prikazuje kako je greh duboko urezan u našem srcu. Učenici treba da shvate da je greh nemoguće izbaciti iz života ljudskom snagom.

Uvodni razgovor: Umetnost ukrašavanja kože različitim figurama i šarama stara je koliko i sama Biblija. Tekst u 3. Mojsijevoj 19,28. govori protiv ovog običaja u kontekstu zabrane samosakaćenja. Procenjuje se da 10 miliona ljudi u Velikoj Britaniji ima makar jednu tetovažu na svom telu. Za mnoge ona predstavlja oblik samoizražavanja. Ljudi ukrašavaju svoje telo slikom kojom žele da prenesu neku poruku.

Od izjava ljubavi na grudima do pretećih zmajeva na leđima, tetovaže su svih mogućih oblika i stavljaju se na svim mogućim delovima tela. Sve one imaju nešto zajedničko: veoma teško ih je ukloniti i mnogi ljudi – oko 50 posto da budemo određeni – pokajali su se što su se podvrgli tetovaži. Ukloniti tetovažu je teško, bolno i skupo i obuhvata upotrebu kiseline ili laserski tretman, a sve nosi određeni rizik i neželjene posledice.

Dok su tetovaže vidljive spolja, naš greh često nije. On je urezan duboko isto kao i tetovaža, čak i dublje, budući da se tetovaže nanose na kožu, a greh je urezan u srcu. Međutim, zašto ova činjenica ne treba da nas obeshrabri u borbi protiv greha?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Jeremija je osetio strašne posledice greha u svom životu kada su stanovnici njegovog rodnog mesta Anatota kovali zaveru protiv njega (Jeremija 11). To ga je toliko snažno uzdrmalo da je svoju službu doveo u pitanje (Jeremija 12). Iako nije učestvovao u zlu koje je vladalo, osećao je, kao i ostali, posledice greha u toku duge suše. Ipak, u tami zla i protivljenja sa kojima se suočavao na svakom koraku, slab tračak nade obasjava tekst koji proučavamo ove sedmice.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Jeremija je u ovoj pouci prikazan kao tužan prorok. Kako se on bez gorčine suočio sa zlom koje je vladalo i koje je uticalo na njega?

I Zavera u Anatotu

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 11,18-23. i Knjige proroka Nemije 7,27)

Anatot, Jeremijino rodno mesto, bio je udaljen oko 5 km severoistočno od Jerusalima. Jedno od Jeremijinih najgorih iskustava bilo je kada su se njegovi sugrađani okrenuli protiv njega u nameri da ga ubiju. U Septuaginti i Vulgati 19. stih je preveden kao „hajde da stavimo drvo u njegov hleb“, što daje nagoveštaj da su stanovnici Anatota želeli da otruju proroka.

Bog je Jeremiji otkrio ovu strašnu zaveru i protiv stanovnika toga mesta objavio poruku suda koja je dostigla vrhunac u 23. stihu: „I neće biti od njih ostatka.“ Trebalo je da prime pravednu kaznu, da budu osuđeni da potpuno uništenje u Vavilonskom ropstvu. Međutim, postoji zanimljiv naknadni izveštaj u vezi sa ovim događajem. U Knjizi proroka Nemije 7,27. navedeno je da se 128 „ljudi iz Anatota“ vratilo iz ropstva. Bili su među ostatkom koji je odlučio da se odrekne udobnosti Vavilona i vrati u Jerusalem da ponovo izgradi Hram i grad.

Razmislite o ovome: Kako reagujemo kada se nama bliski ljudi okrenu protiv nas zbog našeg odnosa sa Hristom?

II Trčanje sa konjima

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 12,1-6)

Tekst u Knjizi proroka Jeremije od 11. do 20. poglavlja sadrži šest Jeremijinih ispovesti koje su u obliku tužbalice i izražavaju njegovu ličnu borbu u vezi sa porukom koju je trebalo da objavi. Često su se tužbalice pretvarale u žalbe zbog zla sa kojim se suočavao. Međutim, on se u svom tugovanju okrenuo onome kome bi svi trebalo da iznesemo svoje žalbe – Bogu.

U ispovesti u 12. poglavlju, koja se temelji na 73. Psalmu, postavlja se večito pitanje: „Zašto je put bezbožnički srećan?“ Na njegov vapaj Svemoćni je odgovorio blagom ironijom pomoću dva retorička pitanja (Jeremija 12,5). Oba ukazuju na činjenicu da će se Jeremija suočiti sa još gorim prilikama na svom putu. Međutim, obe slike takođe nagoveštavaju obećanje da će Bog osposobiti Jeremiju da trči sa konjima i upravlja složenim okolnostima „kada ustane Jordan“?

Razmislite o ovome: Zašto je prikladno da pristupimo Bogu sa svojim duhovnim borbama, sumnjama, čak i žalbama?

III Duhovna suša

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 14,1-16)

Judino carstvo patilo je u vreme suše. Svi su očajno tražili vodu. Svi ljudi našli su se u istom položaju u ovoj nevolji. Studenci su na kraju presušili (uporedite: Jeremija 2,13). U ovom tekstu neprestano se pravi veza između prirodne katastrofe i duhovne dimenzije.

Sada se narod iznenada okrenuo Bogu (stihovi: 7-9). Međutim, njihove molbe bile su oštre optužbe („Zašto si... koji ne može izbaviti?“, 9. stih). Pozivali su se na Njegovu obavezu da ih izbavi. Ali Bog ni na šta ne može biti porimoran. On je čak zabranio Jeremiji da posreduje u molitvi za ovaj tvrdoglavi narod (11. stih), zato što je ceo verski sistem bio izopačen spoljašnjim formama (12. stih) i lažnim prorocima (stihovi: 13-15). Došli su do tačke sa koje nema povratka i Bog će „izliti na njih zloću njihovu“ (16. stih). Zlo se uvek vraća onome od koga je poteklo.

Razmislite o ovome: Bog je zabranio Jeremiji da se moli za svoj narod. Da li to znači da ne treba da se molimo za one koji nastavljaju sa svojim grešnim ponašanjem protiv Boga? Objasnite. Zašto je Bog reagovao na tako drastičan način u ovoj situaciji?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: U pouci za ovu sedmicu ima teških tema: Jeremiji prethodi njegov sopstveni narod i pati pod gresima koje nije počinio; Bog odbija da dalje sluša Judu i nalaže Jeremiji da prestane da se moli za njih. Ipak, Bog i dalje ima poruku za Judu. Jeremija ju je verno objavio, čak i kada je poslednje Jevreje, koji nisu odvedeni u Vavilon, sledio na putu za Egipat, iako se nije sa time slagao. Tamo se završila njegova služba i život. Zaista je naučio da trči sa konjima.

Za razmišljanje/primenu:

- A. Razmišljajte o „Jeremijinim ispovestima“ (Jeremija 11-20) i zapitajte se kako je mogao proći kroz sve borbe i tugovanja, a ipak ostati verni Gospodnji glasnik do samog kraja?
2. Izveštaj o ljudima iz Anatota je spomenik milosti. Kojih još primera možete da se setite kada je Bog spasao narod koji je bio osuđen na propast (u i izvan Biblije)?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Bog želi da napredujemo u zajednici sa njim. On je želeo, takođe, da Jeremija raste; otuda slika konja koji trče. Rast podrazumeva vežbanje naše vere u Hrista. Kao razred usredsredite se na aspekt vežbanja vere.

Aktivnosti:

1. Setite se ove sedmice neke aktivnosti koja može da pojača vašu izdržljivost. Možete se baviti nekom fizičkom aktivnošću, pojačavajući intenzitet u toku sedmice (na primer, počnite sa desetominutnom brzošetnjom i povećajte je na 30 minuta u narednih pet dana).
2. Na početku pouke sledeće sedmice posvetite vreme razgovoru o ličnim iskustvima u vezi sa fizičkim aktivnostima iz protekle sedmice. Razgovarajte kako ovo možete primeniti na iskustvo duhovnog rasta.

5. biblijska doktrina **Prorokove nevolje**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekst: Jeremija 20,1-18.

Učenici će:

Saznati: Prepoznaće veliku borbu u patnji i bolu koje kao hrišćani doživljavaju ovde na Zemlji.

Osetiti: Iskusiće „kao oganj razgorio, zatvoren u kostima mojim“ koji je podstakao Jeremiju da nastavi da ide Božjim putem čak i kada se suočio sa progonstvom.

Činiti: Reagovaće pozitivno kada se suoče sa protivljenjem, imajući na umu širu sliku Božjeg plana.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Velika borba

A. Kako možemo da objasnimo probleme i patnju koje doživljavamo unutar okvira velike borbe?

B. Zašto možemo reći da nismo samo šahovske figure koje glavni igrači u velikoj borbi pomeraju po šahovskoj tabli?

II Osetiti: Oganj koji gori

A. Progonstvo može da poprimi različite oblike i forme. Kada ste doživeli progonstvo zbog Jevanđelja?

B. U kojim prilikama u životu bi bilo mnogo lakše da ste prećutali o svojoj veri nego što ste govorili o njoj?

III Činiti: Šira slika

A. Šta vam pomaže da ne pokleknete kada vas pritisnu problemi i kada patnja zakuca na vaša vrata?

B. Šta je „šira slika“ koju treba da imamo na umu?

Zaključak: Jeremija je patio zbog velikog protivljenja sa kojim se suočio i progonstva od strane verskih narodnih vođa. Ono je bilo toliko snažno da je vremenom postao veoma obeshrabren, čak do te mere da je proklinjao svoj život. Međutim, vest je nastavila da gori u njegovim kostima, i jedini način da ublaži taj oganj bio je da nastavi da propoveda. Jeremija je doživeo veliku borbu u svom životu kao i mi što doživljavamo.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 20,7-9.

Ključno načelo duhovnog rasta: Kada nam Bog jednom uputi poziv, ne postoji ništa što ga na odgovarajući način može zameniti. Možemo da mu se odupiremo, da bežimo od njega ili da navodimo određene izgovore, ali na kraju, samo jedan odgovor vodi do prave sreće, a to je slediti Božji nalog.

Samo za učitelje: Velika borba se odigrava u životu Božjih sledbenika. Jeremija je mnogo patio zbog pokvarenosti koja je vladala. Verske vođe su ga progonile, i on je došao do tačke kada je poput Jova proklinjao dan svoga rođenja. Međutim, bilo mu je još teže da čuti. Nije mogao da ugasi oganj koji je goreo u njemu. Morao je da nastavi da propoveda. Pouka za ovu sedmicu usredsrediće se na silu Božje

reči i činjenicu da ne možemo ostati ravnodušni na Božji poziv, bez obzira u kom obliku se javio u našem životu.

Uvodni razgovor: Postoje trenuci koji stvaraju istoriju, mada njihovu važnost uglavnom shvatimo tek nakon određenog vremena. Osamnaesti april 1521. godine bio je jedan takav trenutak. Car Čarls V pozvao je monaha Martina Lutera posle njegove ekskomunikacije na sastanak svih nemačkih zemalja u Vormsu kako bi se odrekao svojih učenja pre nego što ga proglase otpadnikom koga svako ima pravo da ubije.

Čak i posle drugog saslušanja Luter nije imao nijedan ubedljivi razlog da povuče svoje teze koje je zakucio na crkvenim vratima u Vitenbergu pre nešto manje od četiri godine, niti svoja gledišta izražena u brojnim spisima poređanim na stolu pred njim. Poznate Luterove reči: „Ovde stojim. Ne mogu drugačije“ verovatno nisu deo prvobitnog izveštaja sa ovog suđenja, mada se pojavljuju u najranijem štampanom izdanju njegovog govora. Reči kojima završava svoj govor u Vormsu izražavaju u velikoj meri isto osećanje: „Ako nisam uveren svedočanstvom Svetog pisma ili očiglednim obrazloženjima – jer ne mogu verovati ni papi ni veću, pošto je jasno da su u zabludi i da protivreče sami sebi – smatram da sam uveren svedočanstvom Svetog Duha, koji je moj temelj; moja savest se pokorava Božjoj reči. Tako da se ne mogu i neću odreći svojih stavova, jer postupati protivno svojoj savesti nije dobro. Neka mi je Bog u pomoći. Amin.“ (Heiko A. Oberman, *Luther: Man Between God and the Devil* [New Haven and London: Yale University Press, 1989], str. 39)

To su reči osobe koja svoja uverenja zasniva na Božjoj reči, osobe kojoj oganj gori u kostima. Kada ste doživeli trenutke u životu kada vas je Bog uverio u određenu istinu i kada niste mogli da učinite drugačije nego da se zauzmete za Njegovu reč? Ispričajte svoje iskustvo.

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Jeremijina borba sa proročkom službom koja mu je poverena (Jeremija 20,7-11) dostigla je svoj vrhunac kada je prokleo dan kada je rođen (Jeremija 20,12-16). Ovaj tekst tesno je povezan sa 3. poglavljem Knjige o Jovu i temom velike borbe koja je predstavljena u prologu Knjige o Jovu (Jov 1-3). Ovu temu zapažamo i u Jeremijinom životu u progonstvima koja je doživeo od strane verskih vođa u Judi (Jeremija 20,1-6), ali i u slici Boga kao lončara, koja prikazuje teološku temu uslovnog proročanstva (Jeremija 18,1-23). Kakav god da je ishod, Bog upravlja velikom borbom.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Biblija, za razliku od druge svete literature, ponekad je surovo iskrena i otvorena kada su u pitanju ljudska osećanja koja nisu uvek sveta. Jeremijina borba u vezi sa službom koja mu je poverena dobar je pokazatelj kako se Bog odnosi prema čak i takvim očajnim jadikovanjem.

I Proklinjanje svog života

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 20,7-18)

Borba koju je Jeremija doživeo zbog proročke službe smatra se njegovom Getsimanijom, a 20. poglavlje Knjige proroka Jeremije poslednjim poglavljem „Jeremijinih ispovesti“. Iako ga je Bog unapred upozorio (uporedite: Jeremija 1,8.19), Jeremija je osećao da je postao predmet ismevanja zato što je njegova jedina poruka bila „nasilje i pustošenje“. Kada je božanski podsticaj da propoveda Božju vest postao teško podnošljiv (uporedite Boga sa ognjem koji spaljuje u 5. Mojsijevoj 4,24), Jeremiju su obuzele

očajne misli o smrti i on je prokleo dan svoga rođenja (Jeremija 20,14-18). Ovo proklinjanje podseća nas na Jova koji se našao usred velike borbe dok je sotona pokušavao da ospori njegovu vernost Bogu (uporedite: O Jovu 3,1-12).

Postoje dve zanimljive napomene u vezi sa ovim poglavljem: 1) ovo je poslednja Jeremijina ispovest, što ukazuje na činjenicu da je sklopio mir sa božanskim ognjem u svojim kostima; i 2) u sledećem poglavlju, car Sedekija šalje političke i verske vođe da ispitaju Jeremiju, u želji da se okrenu Bogu kao poslednjem utočištu pred vavilonskom vojskom. Jeremijina poruka je iznenada ponovo bila potrebna.

Razmislite o ovome: Kako je Bog reagovao u Starom zavetu kada su Njegovi proroci smatrali da ne mogu dalje (na primer, Ilija na gori Horiv)? Da li ih je ukorio zbog njihovih negativnih misli?

II Pashor

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 20,1-6. i Knjige proroka Nemije 7,41)

Pashor je bio verski vođa, starešina u Hramu koji „udari“ Jeremiju zbog reči koje je prorokovao, nakon čega su Jeremiju stavili „u tamnicu“ (uporedite: Jeremija 29,26; 2. Dnevnika 16,10). Bog je tada preko Jeremije izgovorio sud nad Pashorom, koji je obuhvatao njegovo zarobljeništvo i smrt – i zatočeništvo i smrt svih njegovih prijatelja – u Vavilonu.

Međutim, kao i u slučaju ljudi iz Anatota (uporedite: Jeremija 11,18-23), oko 10 godina kasnije u vreme Nemije, nalazimo 1247 Pashorovih sinova unutar zidova Jerusalima posle ropstva. Bog je preinačio sud i sačuvao ostatak, čak i od Pashorovih potomaka.

Razmislite o ovome: Pashor nije želeo da sluša Jeremijinu poruku, pa je pokušao da ga učutka. Na koji način smo mi u opasnosti da pokušamo da učutkamo Božju reč upućenu nama?

III Uslovno proročanstvo

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 18,1-23)

Slika Boga kao lončara, sa jedne strane, prikazuje Njegovu vrhovnu vlast, ali sa druge, Njegovu brižnu i pažljivu uključenost u oblikovanje života naroda i pojedinaca, što podseća na izveštaj o stvaranju u 1. Mojsijevoj 2. poglavlju. Preoblikovanje nacionalne i lične istorije ne zavisi od Božje samovolje, već izbora koji ljudski rod pravi u odnosu na Njega: sud je posledica istrajavanja u grehu, a obnova posledica pokajanja.

Ovakva božanska uključenost u istoriju objašnjava prisustvo Pashorovih sinova i ljudi iz Anatota u Jerusalimu posle ropstva. Takođe, baca svetlost na brojna proročanstva u Starom zavetu koja nikada nisu bila doslovno ispunjena zbog nevernosti Izrailja (na primer: viđenje Hrama u Knjizi proroka Jezekilja 40-48, koji nikada nije izgrađen). Ova ideja je važan aspekt teme o velikoj borbi: Bog je milostiv i strpljiv u ophođenju prema čoveku, a ne igrač šaha koji po svojoj volji pomera ljudske figure po kosmičkoj šahovskoj tabli.

Razmislite o ovome: Kako doživljavate vaš život unutar okvira velike borbe?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Jeremija je morao da se pomiri sa tim da mora da objavljuje poruku o sudu kao i sa neprestanim, ponekad nasilnim, protivljenjem sa kojim se suočavao. Hrišćanska poruka čak ni danas nije opšte prihvaćena, a protivljenje se javlja u različitim oblicima. Potrebno je da shvatimo ovaj sukob unutar okvira velike borbe koji će biti još snažniji na kraju vremena.

Za razmišljanje/primenu:

1. Setite se trenutka kada ste doživeli snažno protivljenje zbog svojih uverenja koja kao adventistički hrišćani imate. Kako ste ga podneli, i kako bi trebalo da ga podnesete?
2. Ponekad se čini da je život postao pretežak teret. Da li ste doživeli trenutke kada ste pomislili da bi bilo bolje da se niste ni rodili? Kako nam shvatanje velike borbe može pomoći da se izborimo sa ovakvim osećanjima?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Bog prikazan kao lončar je divna slika koja nas podseća na stvaranje i Njegovo brižno staranje za naše dobro. Takođe, ukazuje na Božju suverenu vlast dok oblikuje i ponovo uobličava ovozemaljsku istoriju, kao i naš lični život. Dobro je da znamo da smo u rukama brižnog Lončara koji želi da ima blisku zajednicu sa ljudima (sudovima).

Aktivnosti:

1. Razgovarajte u razredu o tome kako Bog oblikuje naše slomljene živote.
2. Ako je moguće, kao razred ugovorite posetu grnčaru i saznajte više o njegovom radu; zatim mu ispričajte o biblijskoj slici Boga kao lončara.

6. biblijska doktrina **Simbolična dela**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekstovi: Jeremija 19,1-15; Rimljanima 9,18-21.

Učenici će:

Saznati: Shvatiće upotrebu simbola i simboličnih dela u Knjizi proroka Jeremije, naročito simbol razbijenog lončarevog zemljanog krčaga.

Osetiti: Shvatiće razmere Judinog greha zbog koga je Bog konačno izvršio sud nad Judom u vidu Vavilonskog ropstva.

Činiti: Odlučiće da obrate pažnju na znake i poruke koje Bog stavlja na njihov put kako ne bi došli do tačke sa koje nema povratka.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Simbolični postupci

- A. Zašto je Bog tražio od Jeremije da simboličnim delima prenese Njegovu poruku narodu?
- B. Kako danas koristimo simbole i simbolična dela u objavljivanju Božje vesti?

II Osetiti: Razbijeni sud

- A. Šta predstavlja slika razbijenog suda koji ne može da se popravi?
- B. Da li je moguće da u svojoj zajednici sa Bogom možemo doći do tačke kada više ništa ne može biti učinjeno? Zašto?

III Činiti: Laneni pojas

- A. Na koji način truli laneni pojas ukazuje na zajednicu između Jude i Boga?
- B. Kakvu pozitivnu poruku iz tog simbola možemo usvojiti za svoju zajednicu sa Bogom?

Zaključak: Simboli i simbolični postupci mogu na snažan način preneti poruke, a Jeremija je prorok koji ih je često koristio. Razbijena zemljana posuda i truo laneni pojas nisu slike koje pružaju utehu, ali na pozitivan način ukazuju na Božju vrhovnu vlast, kao i Njegovu želju da bude u bliskoj zajednici sa nama.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: 4. Mojsijeva 21,1-9.

Ključno načelo duhovnog rasta: Simboli u Bibliji služe da ukažu na drugačiju stvarnost, na Božju stvarnost, koja se ponekad najbolje prikazuje pomoću simbola. Kao u slučaju bronzane zmije, od životnog je značaja da prepoznamo i shvatimo duhovni značaj biblijskih simbola koji ukazuju na Hrista i spasenje u Njemu.

Samo za učitelje: Bronzana zmija predstavlja simbol koji je teško shvatiti: ukazuje na Hristovu smrt na krstu (uporedite: Jovan 3,14.15), ali se odnosi i na sotonu (uporedite: Otkrivenje 12,9). Kako jedan simbol može da ukazuje na dve krajnje suprotnosti? Hristos je bio učinjen grehom (uporedite: 2.

Korinćanima 5,21) i poneo je naše grehe na krst, ali činjenica i dalje ostaje da jedan simbol može da predstavlja dve veoma različite stvarnosti.

Proučavanjem simbola ove sedmice, razred treba da shvati da nije simbol taj koji spasava, već ono na šta on ukazuje. U stvari, značenje simbola može biti promenjeno (uporedite, takođe, lava koji se kao simbol u Bibliji odnosi i na Hrista i na sotonu). Razmislite šta se dogodilo sa bronzanom zmijom u istoriji Izrailja: morala je biti uništena u vreme Jezekije zato što je postala idol.

Uvodni razgovor: Plavi mehurić sa stilizovanim prozorom u središtu, koji se sastoji iz četiri dela u crvenoj, zelenoj, žutoj i plavoj boji – u pravu ste, shvatili ste: početno dugme operativnog sistema koje se koristi na većini kompjutera na ovoj planeti. Pet crtica poređanih od najmanje do najveće s leva na desno, u nadi da svih pet svetle – da, opet ste pogodili: jačina signala – bežični telefon, mobilni telefon i drugo. Jabuka sa odgriženim delom sa desne strane – ovde možemo da stanemo, shvatili smo suštinu – ova vežba ne služi da odgovaramo na nevažna pitanja, već da prepoznamo moć simbola.

Čini se da su naši životi sve više vođeni malim apstraktnim slikama u živim bojama koje nam govore šta da činimo, kuda da idemo, kada da nešto pritisnemo, i šta da očekujemo kada pritisnemo. Simbol je obično predmet koji predstavlja nešto drugo. Simbolično delo može da prenese složenu i apstraktnu stvarnost na veoma sažet i jednostavan način. Razmislite u razredu o nekim simbolima i/ili simboličnim delima koji su važni u vašoj kulturi. Bronzana zmija ukazivala je na Hristovu smrt na krstu. Kako je moguće da su Izrailjci bili izlečeni samo time što su gledali u bronzanu zmiju?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Važno je da Jeremijino vreme shvatimo u okviru šire izrailjske istorije obeležene naizgled beskrajnim ponavljanjem otpadništva i pobune, istorije koja je obuhvatala delimično završena osvajanja, vreme sudija kada su se činila mnoga okrutna dela, ujedinjenje monarhije i Saulovo otpadništvo, Davidovu preljubu i Solomonovo idolopoklonstvo, deljenje carstva, beskrajni niz rđavih careva koga je prekinula vladavina nekoliko dobrih, odlazak severnih plemena u Asirsko ropstvo, propadanje Jude koje je konačno dovelo do Vavilonskog ropstva. Za sve ovo vreme Bog je slao ljude, žene, sudije, proroke, sveštenike i careve da pozovu Izrailj na pokajanje i da se vrate Gospodu, ali bez uspeha. Ne treba da nas iznenadi što je Bog na kraju koristio simbole i poruke koji su ukazivali na neponištivost Njegovih sudova.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Iako su simbolična dela u Knjizi proroka Jeremije uglavnom negativna po karakteru i ukazuju na neponištivost Božjih sudova, simbol koji je Bog izabrao, takođe, snažno prenosi pozitivne aspekte Njegovog karaktera. Sud i milost su u krajnjem smislu dve strane istog novčića.

I Simbolična dela u Knjizi proroka Jeremije

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 13,1-9; 19,1-15; 27,1-15; 28,10-17; 32,1-15; 43,8-13; 51,59-64)

Pored lončarevog razbijenog suda i lanenog pojasa Jeremija se pod božanskim nadahnućem služio mnogim simboličnim delima: jaram koji je nosio na vratu pokazao je da Juda i okolni narodi treba da služe Navuhodonosoru (uporedite: Jeremija 27,1-15; 28,10-17); polje u Anatotu koje je prorok trebalo da kupi od rođaka, dok je vavilonska vojska opsedala Jerusolim, ukazalo je na buduće obnavljanje

(uporedite: Jeremija 32,1-15); veliko kamenje koje je trebalo da zakopa ispred faraonove palate u Tafnesu objavilo je sudbinu Egipta (uporedite: Jeremija 43,8-13); zatim tu je bio i svitak u kome se nalazilo proročanstvo o propasti Vavilona, koga je pročitao Seraja, Varuhov brat, koji je trebalo da ga pročita Vavilonjanima, da veže kamen za njega i baci ga u Euftrat na putu za Vavilon (uporedite: Jeremija 51,59-64).

Iako su sva ova simbolična dela bila dobra za privlačenje pažnje, prvenstveno su služila da prenesu Božju poruku na opipljiv, vidljiv, dramatičan i uvek ličan način. Prorok lično postao je deo proročanstva, ponekad sa bolnim posledicama – samo se setite Osije koji kupuje svoju ženu u delu grada sa crvenim fenjerima. Jeremijin život bio je neraskidivo povezan sa njegovom porukom i simbolična dela koja je vršio često su mnogo jasnije prenosila poruku nego što je to rečima mogao učiniti..

Razmislite o ovome: Setite se nekih važnih simbola u svom hrišćanskom iskustvu. U čemu je značaj ovih simbola u vašem životu?

II Lončarev razbijen krčag

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 19,1-15. i Rimljanima 9,18)

Ovaj simbolični čin nadograđuje sliku o lončaru za još jedan korak dalje. Dolina sina Enomova, južno od Jerusalima, pred Istočnim vratima, na mestu na kome je Jeremija okupio Judine vođe, bila je u istorijskom smislu veoma osetljivo mesto na kome su deca prinošena na žrtvu (kasnije ga je oskvrnio Josija, uporedite: 2. O carevima 23,10). Jeremijin uvodni govor o tome šta se u ovoj dolini vekovima odigravalo bio je izveštaj od koga se ledi krv u žilama; drugim rečima, vladalo je idolopoklonstvo u svom najgorem obliku, koje je obuhvatalo i žrtvovanje dece, i to sve pod okriljem Judinih careva. Simbolični čin je izvršen, Jeremija je uzeo krčag, *baqbuq* na jevrejskom, verovatno ukazujući na zvuk krkljanja koji se stvara kada osoba pije iz njega. Korišćen je za odlaganje vode i meda, dragocenih namirnica u starom Izrailju.

Dramatičan preokret u ovoj slici se događa kada Jeremija razbija krčag koji je nepovratno uništen. Dok u 18. poglavlju Knjige proroka Jeremije lončar i dalje menja oblik suda – drugim rečima, sudbina naroda i pojedinca zavisi od pokajanja i nepokajanja – razbijeni krčag u ovom slučaju je postao beskoristan i „koji se ne može više opraviti“. Jerusalim i Juda postaće kao dolina sina Enomova na kojoj više neće biti mesta za pogrebavanje posle napada vavilonske vojske, koji se više nije mogao sprečiti.

Razmislite o ovome: Iako je Njegova kazna možda izgledala oštra, zašto je Božji sud nad Judom u ovom trenutku pravedan, čak i milostiv, kada se uzme u obzir istorijski kontekst?

III Truo laneni pojas

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 13,1-11)

Simboličan čin trulog lanenog pojasa verovatno po hronologiji prethodi razbijanju krčaga. Međutim, služi kao dobar podsetnik onoga što je Bog prvobitno nameravao za svoju zajednicu sa Izrailjem.

Ako se uzme doslovno – a nema uverljivih razloga da se shvati u prenesenom značenju – Jeremija je dva puta peške prešao dug put do Eufrata, još jednom pokazujući koliko je prorokov život uključen u Božju poruku. Truli laneni pojas ponovo je ukazao na nepromenljivost suda koji je trebalo da se ostvari u vidu vavilonskog ropstva. Ipak, odnešenje i vraćanje pojasa sa Eufrata (grad Vavilon nalazio se na reci Euftrat), nagovestilo je tračak nade da će doći dan kada će Izrailj izaći iz ropstva.

Razmislite o ovome: Šta mislite o simboličnim delima koja ukazuju na neizbežnost Božjih sudova nad Judom? Kako oni otkrivaju Božju milost i pravdu?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Neverovatno je do koje mere je Jeremija bio uključen u poruku koju je propovedao: 4 puta je prešao razdaljinu od oko 560 km; šetao je oko grada noseći jaram na vratu; razbijao je krčage pred vlastima na deponiji smeća. Jeremija je ostao veran svojoj misiji čak i kada mu je data prilika da se povuče. Pravo hrišćanstvo je nešto što treba da prožme svaku oblast našeg života.

Za razmišljanje/primenu:

1. Do koje mere ide vaša lična uključenost u Božju vest i Njegovu crkvu?
2. Zašto Jeremija nije napustio grad koji tone kada je Bog pokazao da je Vavilonsko ropstvo neminovno?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Simboli imaju veliku ulogu u našem životu i u Crkvi. Bilo bi dobro da u toku razgovora u razredu postanemo svesni njihovog prisustva i značenja i da ih više koristimo u objavljivanju Božje vesti.

Aktivnosti:

1. Podstaknite učenike u razredu da u toku sedmice osmisle simbol svoje vere (ili pronađu postojeći) i predstave ga sledeće Subote u razredu.
2. Setite se nekog simboličnog čina kojim biste mogli prikazati Božju vest spasenja u nekom crkvenom događaju. Zatim ga prikažite pred vernicima u crkvi.

7. biblijska doktrina **Nastavak nevolja**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekst: Jeremija 9,1-26.

Učenici će:

Saznati: Proučite biblijsku ideju o tome šta znači poznavati Boga i šta se događa kada ga ljudi ne poznaju.

Osetiti: Shvatiće zašto je Jeremija u vidu tužbalice objavio Božju duboku žalost zbog naroda koji je izabrao da služi stvari umesto Stvoritelju.

Činiti: Razmišljaće o oblastima u svom životu koje Bogu nanose bol i zahtevaju pokajanje u pravom biblijskom smislu.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Poznavati Boga

A. Šta znači poznavati Boga? Zašto je to više od intelektualnog znanja, više od poznavanja učenja o Bogu?

B. Koje oblasti u našem životu su na praktičan način pod uticajem poznavanja Boga?

II Osetiti: Jadikovanje

A. Jedan od najsnažnijih bolova koji možemo osetiti jeste kada nam umre neka draga osoba. Na šta je Bog želeo da ukaže preko ridanja i naricanja prilikom nečije smrti o čemu Jeremija govori u 9. poglavlju?

B. Šta u praktičnom smislu znači obožavati stvar umesto Stvoritelja?

III Činiti: Pokajanje

A. Pokajanje nije omiljena reč. Šta je pravo biblijsko pokajanje?

B. Postoje trenuci kada poput Jeremije treba da pozovemo druge na pokajanje. Kakve opasnosti u tome leže?

Zaključak: Poznavanje ili nepoznavanje Boga jasno se odražava u našem životu na praktičan način. Ono je prevashodno relaciono znanje koje se prenosi u hrišćansko ponašanje. Kada ljudi ne poznaju Boga, javlja se idolopoklonstvo u svim svojim oblicima i postoji potreba za pravim pokajanjem.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Rimljanima 1,25; Jeremija 10,1-15.

Ključno načelo duhovnog rasta: Kao palim ljudskim bićima često nam je lakše da obožavamo stvar nego Tvorca. Pravo služenje zahteva blisku zajednicu sa Stvoriteljem koja se temelji na priznanju naše grešne prirode, pokajanju i shvatanju da je spasenje dar koji primamo. Mnogo je lakše da obožavamo stvari koje možemo da kontrolišemo ili ljude kojima možemo da manipulišemo.

Samo za učitelje: Idoli su oduvek bili moćni. Zanimljivo je zapaziti da je u Knjizi proroka Jeremije ono što je suprotno od poznavanja Boga često povezano sa nepravednim ponašanjem, ali u najvećoj meri

sa idolopoklonstvom. Drugim rečima, ako nemamo spasonosno znanje o Bogu, „upoznaćemo“ nešto drugo što može da ispuni prazninu i poklonićemo se nekoj stvari ili stvorenju umesto Stvoritelju. Iako idoli biblijskog vremena danas možda ne privlače našu pažnju i ne služimo im, postoje mnogobrojni savremeni idoli koji omogućavaju dobru kontekstualizaciju Jeremijine poruke. Ako ste u prilici, donesite sliku arheološkog predmeta opisanog u daljem tekstu. Lako ga možete pronaći u knjigama o arheologiji ili na sajtu Britanskog muzeja.

Uvodni razgovor: Čarls Leonard Vuli je 1920-ih i 1930-ih godina u toku iskopavanja pronašao carske grobnice iz Ura, drevnog grada na reci Eufkrat u blizini Persijskog zaliva, mesta u kome je rođen Avram. U dubokoj jami, koju je Vuli nazvao „Velika jama smrti“, pronađene su brojne divne rukotvorine. Jedna od njih bila je statua visoka 45 cm na kojoj ovan pokušava da dohvati najukusnije lišće na drvetu. Vuli je prvo u tome prepoznao ovna uhvaćenog u grmlju iz izveštaja o Avramu i Isaku (uporedite: 1. Mojsijeva 22,13). Međutim, dalje proučavanje pokazalo je da je u pitanju poznati verski motiv prikazan na drevnim Bliskoistočnim slikama, drvo života, koje je bilo obožavano u okviru obreda plodnosti.

Iako ovaj motiv ima biblijsko poreklo (ne zaboravite da je drvo života postojalo u Edemskom vrtu), ono je u velikoj meri bilo obožavano širom drevnog Bliskog istoka i povezivano sa plodnošću. Obožavanje Stvoritelja bilo je zamenjeno obožavanjem stvari i stvorenja. Međutim, ako pažljivo ispitamo ovaj predmet, videćemo da je on „samo“ statua ovna čije su noge i glava prekriveni zlatnim listom, čiji su rogovi od poludragog kamenja, a preostali deo tela od školjki, osim polnih organa koji su, takođe, od zlata (ukazuje na njihovu važnost u drevnom kultu plodnosti).

Nadareni zlatar je pre oko 4500 godina imao određenu ideju, nabavio je materijal i napravio idola. Kakve savremene idole znate? Kako su napravljeni i zašto postaju predmet obožavanja?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Treba da shvatimo da svaki greh ima svoj odjek, ne samo u našem životu ovde na Zemlji, već i na Nebu. Ovde se ne radi samo o tome da se u knjigama na Nebu beleže određeni izveštaji. Radi se o Bogu koji pati kada Njegova deca pođu pogrešnim putem. Koliko je radosti zbog svakog grešnika koji se kajе (uporedite: Luka 15,7.10), toliko je žalosti zbog svakog grešnika koji se ne pokaje. Roditelji koji gledaju kako njihova deca donose pogrešne odluke mogu nazreti kroz šta Bog prolazi. Razlog tome je što se zapravo sve tiče odnosa, odnosno zajednice na koju greh veoma utiče. Biblijska ideja „poznavanja“ Boga prikazuje ovu suštinu.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Jevanđelje Starog i Novog zaveta nije previše složeno. Kada izgubimo Boga iz vida, otvaramo vrata za nove odnose (često se nazivaju „idolopoklonstvom“); On pokušava da isceli naš prekinut odnos pozivajući nas na pokajanje, ali, na žalost, mi se tome često odupiremo. Ovo je Jeremija iskusio kao Božji prorok.

I Jadikovanje zbog nepoznavanja Boga

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 9,1-26)

Jeremijino jadikovanje u ovom poglavlju zapravo je Božje jadikovanje. Prisan zavetni izraz „moj narod“ ponovo je upotrebljen (na primer, 1.2. i 7. stih). Božje jadikovanje (preko svog proroka) podseća nas na slično pokazivanje osećanja u trenutku kada Isus posmatra mnoštvo koje je kao ovca bez pastira (Matej

9,36) ili kada žali zbog Lazareve smrti (Jovan 11,35). Sve se tiče odnosa, tačnije rečeno, prekinutih odnosa.

Bog preko Jeremije ponovo opisuje nevolje koje ima u odnosu sa svojim narodom i kaže: „Oni me ne poznaju“. Jevrejski koren *yada* („poznavati“) četiri puta se koristi u ovom poglavlju (Jeremija 9,3.6.16.24), ali se značenje ove reči ne odnosi toliko na intelektualnu sposobnost da zapamtimo nešto o nekome, koliko na veoma kvalitetan odnos, što se vidi i u upotrebi ove reči da opiše najintimniji odnos između supružnika u Starom zavetu: „Iza toga Adam pozna Evu ženu svoju, a ona zatrudnje i rodi Kajina.“ (1. Mojsijeva 4,1) Znači, nepoznavati Boga znači ne imati zajednicu sa Njim. I obrnuto, poznavati Boga je jedino čime se možemo slobodno hvaliti (uporedite Jeremija 9,24).

Razmislite o ovome: Koliko poznajete Boga? Na koje načine smo ponekad u iskušenju da svedemo svoje poznavanje Boga na intelektualni nivo umesto na ličnu zajednicu?

II Pokajanje i odbacivanje

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 26,1-17. i Dela 17,30)

Ne smemo da zaboravimo da tekstovi u Knjizi proroka Jeremije nisu raspoređeni hronološkim redom. U 26. poglavlju (koje u hronološkom smislu dolazi pre 25. poglavlja) zabeležena je propoved u Hramu koju je prorok propovedao na početku Joakimove vladavine, u razdoblju između 609. i 608. godine pre nove ere. Još uvek je postojala mogućnost da se pokaju i izbegnu ropstvo, ali vreme je isticalo. To je bila praktična primena onoga što je Bog istakao slikom lončara u 18. poglavlju.

Možda „bi svi poslušali i vratili se svaki sa svoga zloga puta“ (Jeremija 26,3). Međutim, odgovor nije bio pozitivan. Jeremija je zatočen i izveden pred sud. Međutim, optuženi, kao i Stefan u Novom zavetu (uporedite: Dela 7), postao je optužitelj, a tekst od 8-16. stiha opisuje celokupno suđenje na kome je Bog, preko Jeremije, iskoristio još jednu priliku da pozove svoj narod na pokajanje. Jeremija nije toliko brinuo o bliskoj pretnji smrću koliko o sudbini svoga naroda.

Razmislite o ovome: Vođe u Judi nisu mogle da slušaju Jeremijinu poruku. Nisu mogle da podnesu da prorok govori o mogućem razorenju Jerusalimu i Hrama. To se nije uklapalo u njihov pogled na svet zato što je Hram postao njihov idol i samo njegovo prisustvo predstavljalo je sigurnost pred pretnjom Vavilona (uporedite Jeremija 7,4). Slično tome, kakve poruke mi možda ne želimo da čujemo?

III Ustati za Boga

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 26,17-24. i Dela 5,34-41)

Kao što se Gamalilo zauzeo za apostole nakon što je Petar oslobođen iz tamnice i nakon što se vratio u Hram da propoveda, Bog je podigao „određene starešine“ koji su branili Jeremiju i sprečili da bude osuđen na smrt. Oni su skoro od reči do reči naveli tekst iz Knjige proroka Miheja 3,12. koji ukazuje da je njegova poruka – prvobitno objavljena u vreme cara Jezekije, oko 100 godina pre Jeremijinog vremena – već zabeležena i da joj je pripisan kanonski status.

Mihejeve reči narod je saslušao i obratio pažnju na njih, ali na Jeremijine nisu. U tome se vidi velika razlika između vernog cara Jezekije i nevernog cara Joakima. Međutim, Mihejeve reči bile su ponavljane sa ubeđenjem i u odgovarajuće vreme, a strašne prilike u kojima se Jeremija našao bile su ublažavane.

Razmislite o ovome: Ustati za Boga usred neprijateljskog okruženja i velikog pritiska nije lako. Šta vas može sprečiti da govorite o Bogu?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Sa ubeđenjem možemo podržati nekoga ili nešto samo ako ih poznajemo. Poznavati Boga predstavlja iskustvo i zajednicu, što nas udaljava od svakog oblika idolopoklonstva. Poznavanje vodi do snažnih biblijskih ubeđenja i moralno ispravnog ponašanja. Ohrabrujuće je to što vidimo da Jeremija nije bio potpuno sam, već da su se neki ljudi založili za njega.

Za razmišljanje/primenu:

1. Idolopoklonstvo obuhvata žrtvovanje idolima koje smo stvorili. U starom Izrailju ponekad su i deca bila žrtvovana. Koje predmete ili ljude smo u iskušenju da žrtvujemo na oltaru ovoga sveta?
2. Kako poruku pokajanja možemo učiniti pozitivnim delom našeg hrišćanskog iskustva i crkvene poruke?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Mediji imaju središnju ulogu u većini društava danas. Preko mobilnih telefona i tableta, kompjutera i tv-a, neprestano smo bombardovani idolima ovoga sveta. Kao hrišćani treba kritički da sagledamo upotrebu i zavisnost od medija.

Aktivnosti:

Ohrabrite učenike u razredu da se u toku sledeće sedmice određeno vreme uzdrže od medija i da, ako je moguće, jedan dan (ili drugi vremenski period) provedu bez mobilnih telefona, televizora i slično. Neka svoja iskustva iznesu sledeće Subote u razredu.

8. biblijska doktrina **Josijine reforme**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekst: 2. O carevima 23,1-28.

Učenici će:

Saznati: Saznaće više o verskim reformama cara Josije i kako su one pružile tračak nade usred otpadništva i idolopoklonstva.

Osetiti: Shvatiće kakva je hrabrost krasila mladog cara Josiju i sa kakvom je odlučnošću sledio Boga.

Činiti: Odlučiće da reformu učine sastavnim delom svog hrišćanskog iskustva i da budu spremni da izvrše reformu kada je potrebno.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Josija, poslednji verni car Jude

A. Kako je moguće da je Josija bio drugačiji od svojih zlih prethodnika?

B. Kako je pronalaženje Zakona u vreme obnavljanja Hrama doprinelo Josijinim reformama?

II Osetiti: Revan za Božje delo

A. Ponekad se možemo umoriti od preterano revnih ljudi u crkvi? Kako možemo razviti zdravu revnost za Božje delo?

B. Kako možemo sačuvati svoju prvu hrišćansku ljubav i početno oduševljenje?

III Činiti: Lična reforma

A. Zašto reforma nije jednokratni događaj u našem hrišćanskom iskustvu?

B. Kada je neophodno da izvršimo reformu u svom životu? Šta su pokazatelji da je reforma neophodna?

Zaključak: Josijina vladavina i reforme obeležile su poslednje razdoblje vernosti i mira usred duhovne tame koja je prethodila Vavilonskom ropstvu. Ovaj mladi car je uz sve svoje oduševljenje, revnost i odlučnost pokazao da je bilo moguće slediti Boga u potpunosti – čak iako to nije bilo dovoljno da se izbegne nesreća koja se bližila.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: 2. Dnevnika 33; Avakum 1,2-4.

Ključno načelo duhovnog rasta: Božja milost je uvek silna, ali postaje naročito istaknuta i vidljiva kada spase nekoga ko je bio veoma daleko od Boga. To pokazuje da Bog može dosegnuti čak i ljude za koje smatramo da se nikada neće pokajati.

Samo za učitelje: Manasijina vladavina karakteristična je po naizgled beskrajnom nizu strahota koje su dostigle vrhunac žrtvovanjem sopstvene dece. Od idolopoklonstva do vraćanja, od obožavanja Vala do postavljanja likova u Hramu, on je činio sve, još i gore. Zatim, vladao je 55 godina, što je dovoljno dugo vremensko razdoblje da utvrdi sva ova gadna dela u verskom i kulturološkom životu Jude. Njegov sin Amon nije postupao ništa bolje; na kraju su ga ubile njegove sluge. To je bila dinastija u kojoj je rođen

car Josija. Važno je da pokažemo razredu kako Bog svojom milošću može da okrene rđavo poreklo u nešto pozitivno.

Uvodni razgovor: U toku hiljadugodišnjice na Nebu mnogi će doživeti iznenađenja. Jedno od njih može se dogoditi u trenutku kada prorok Isaija na uglu zlatne ulice u nebeskom Jerusalimu naleti na određenu osobu. Posle reči izvinjenja njih dvojica će detaljnije pogledati jedan u drugog, i Isaija će iznenada zaprepašćeno shvatiti da gleda u Manasijino lice, istog onog cara koji ga je usmrtio hiljadama godina ranije.

Prema jevrejskog tradiciji zabeleženoj u Talmudu, Isaija se sakrio u jednom stablu bežeći od Manasije, ali su ga odali krajevi odeće. Drvo je bilo pretesterisano prema Manasijinoj zapovesti. Prorok je bio ubijen. Odjek ovog izveštaja nalazi se u Jevrejima poslanici 11,37.38., u kome su opisane patnje starozavetnog proroka (uporedite: Elen Vajt, *Istorija proroka i careva*, str. 381.382). Možemo zamisliti kako ova dva čoveka sede pored reke u blizini drveta života dok Manasija priča Isaiji o Božjoj milosti: kako su ga zarobili Asirci i odveli u Vavilon gde se konačno obratio Bogu i pokajao.

Manasijino pokajanje jedno je od najdramatičnijih biblijskih izveštaja o Božjoj sili, koja menja idolopokloničke krvnike u pravedne ljude. Mi ponekad imamo veoma jasne ideje o tome ko zaslužuje da bude spasen, a ko ne. Manasiju sigurno ne bismo uvrstili među spasene. Kako možemo izbeći ovu vrstu negativnog i osuđivačkog razmišljanja?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Josija je imao samo osam godina kada je postao car. Bio je još dete. Međutim, od ranih dana bio je odlučan da čini što je pravo pred Gospodom. Ime njegove majke bilo je „Jedida, kći Adajeva“. Ako značenje ovih imena („Jahvin voljeni“ i „Jahvin svedok“) ukazuje na njihov karakter, onda je sigurno njihov uticaj nadahnut ljubavlju i vernošću podstakao Josiju da učini velika dela.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Suština Jevanđelja je Hristova smrt na krstu i Božji zakon. Ovo su osnovni elementi u izveštaju o Josiji pošto u vreme renoviranja Hrama pronalazi Knjigu Zakona i ponovo uspostavlja slavljenje Pashe, koja u tipološkom smislu predskazuje Golgotu.

I Obnavljanje Hrama

(Podsetite se u razredu teksta iz 2. O carevima 22,1-11)

Pad Asirskog carstva i uspon Vavilonskog carstva u vreme Josijine vladavine omogućili su mirnije razdoblje koje je umanjilo spoljašnji pritisak na Judu, omogućavajući Josiji da svoja uverenja praktično primeni bez spoljašnjih smetnji. Zanimljivo je zapaziti da su se vremena političkog mira u Starom zavetu podudarala sa vernošću careva.

Oko 622. godine pre nove ere Josija je odlučio da obnovi Hram, što je pokrenulo daleko veće reforme. Moguće je da je Knjiga Zakona bila skrivena u tajnoj odaji (*geniza*, „skriveno mesto“) u kojoj su se čuvali biblijski spisi. One se i dalje mogu pronaći u sinagogama. U njima su često pronađeni važni tekstovi (na primer, Kairo Geniza).

Skolari su raspravljali o sadržaju pronađene Knjige Zakona. Oni koji su zauzeli kritički stav prema nastanku Petoknjižja smatraju da su 5. Knjigu Mojsijevu zapravo napisali sveštenici u Josijino vreme i da su je pripisali Mojsiju time što su izmislili da je „otkrivena“ u Hramu. Međutim, izraz „Knjiga Zakona“ je izraz koji obuhvata celo Petoknjižje. Uticaj na Josiju i narod - drugim rečima slavljenje Pashe i obnavljanje zaveta - mogao je da izvrši tekst iz 26. poglavlja 3. Knjige Mojsijeve isto kao i tekst iz 28. poglavlja 5. Knjige Mojsijeve.

Božji zakon pronađen je u obliku svitaka, obliku u kom je Tora inače bila pisana, a poruka je jasna: svaka reforma treba da se temelji na čitanju Božje reči, a ne na ljudskim beleškama. Sa tim treba da počne prava reforma i Josija, cepajući svoju odeću kao odgovor na to što je pročitao, pokazuje svoju spremnost da se pokaje i izvrši reformu.

Razmislite o ovome: Ispričajte u razredu kada ste posle čitanja Božje reči doživeli slično iskustvo u svom životu ili životu mesne crkve.

II Oldina poruka

(Podsetite se u razredu tekstova iz 2. O carevima 22,12-20. i Filibljanima 2,3)

Olda pripada grupi od pet Božjih proročica u Bibliji (Marija, Devora, Olda, Isaijina žena i Ana). Josija je odmah zatražio vođstvo proroka. Zanimljivo je da se nije obratio Jeremiji, ali kao i u Jezekijino vreme, Bog je upotrebio dva proroka (Mihej i Isaija) u različitim trenucima za objavljivanje različitih poruka.

Nažalost, Oldina poruka slagala se sa Jeremijinom po tome što je ukazivala na neizbežnost Vavilonskog ropstva. Međutim, mladom caru, koji je u tom trenutku imao 26 godina, upućena je i pozitivna poruka. Sva nesreća koja će se sručiti na Judu dogodiće se posle njegove smrti.

Josijina reakcija nakon ovog proročanstva je ključna i u skladu je sa tekstom iz Filibljanima poslanice 2,3-8. Josija se tada na osnovu ovog proročanstva mogao povući i vladati nezainterosovan za promene. Međutim, on je pokrenuo jednu od najvećih verskih reformi zabeleženih u Bibliji.

Razmislite o ovome: U Božje delo veoma često se uključujemo samo nakon što smo sigurni da imamo određene koristi od toga. Kako možemo biti kao Josija ili Isus, koji ništa nisu činili iz sebičnih pobuda?

III Reforma i Pasha

(Podsetite se u razredu tekstova iz 2. O carevima 23. i 1. Korinćanima 5,7)

Zanimljivo je zapaziti sa koliko detalja Biblija opisuje reforme koje je Josija sproveo. Na taj način napravljen je oštar kontrast sa dugom i detaljnom listom gadnih dela koja su počinili Manasija i Amon. Jasno je da Bog precizan u poništavanju uticaja zla.

Reforma je započeta obredom obnavljanja zaveta (2. O carevima 23,1-3) na mestu na kome su se Manasijina gadna dela završila – u Hramu (uporedite: 2. Dnevnika 33,7), uništavajući oltare i gajeve, i kvareći kuće bludničke. Josija je zatim pošao izvan prostorija Hrama, vršeci reformu u Jerusalimu i Judi, sve do Vetilja na severu, pozivajući ceo Izrailj da se vrati Bogu.

Ponovnim uspostavljanjem Pashe reforma je bila upotpunjena. Na ovaj način Josija je vratio u sećanje otkupljenje iz Egipta i predskazao Hristovu smrt na krstu, tako ujedinjujući zakon i milost, što treba da bude konačni cilj svake reforme (uporedite: 1. Korinćanima 5,7).

Razmislite o ovome: Kako možemo negovati zdravu ravnotežu između revnosti za Božji zakon i pokazivanja Njegove milosti?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Mnoštvo dobrih pouka možemo uočiti u Josijinoj vladavini kao što su: vrednost vernog i pobožnog vaspitanja (njegove majke ili bake), slediti Boga uprkos disfunkcionalnom porodičnom poreklu (njegov otac i deda), utemeljiti svoje odluke na osnovu čitanja Božje reči, biti oduševljen radom u Božjem delu, raditi za Boga bez sebičnih pobuda, itd.

Za razmišljanje/primenu:

1. Josijine reforme objedinile su zakon i milost u proslavljanju Pashe i daljim reformama. Kako ova dva aspekta možemo spojiti u svom životu?
2. Razmišljajte iz kakvih pobuda ste uključeni u crkveni rad. Kakva opasnost pretili ako to činite zbog priznanja, nagrade ili bilo kakvih drugih sebičnih razloga? Kako možemo biti sigurni da učestvujemo u Božjem delu iz pravih pobuda?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Obnovljeno slavljenje Pashe za vreme Josijine vladavine bio je veliki događaj koji je služio kao obnavljanje zaveta za Judu. U kojoj meri su nama, takođe, potrebni događaji u crkvenom životu koji nas utvrđuju u veri.

Aktivnosti: Čitajte o Josijinoj reformi u Bibliji i u odgovarajućem poglavlju u knjizi Elen Vajt *Istorija proroka i careva*. Razmišljajte o reformama u svom životu i ispričajte šta se dogodilo kada ste je doživeli u svom životu.

9. biblijska doktrina Jeremijin jaram

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekstovi: Jeremija 28,1-17; 2. Timotiju 4,3.4.

Učenici će:

Saznati: Proučite razliku između pravog i lažnog proročanstva i čovekovu težnju da čuje ono što bi voleo da čuje.

Osetiti: Shvatiće Jeremijinu usamljenost koja je bila posledica stalnog protivljenja poruci koju mu je Bog dao.

Činiti: Odlučite da poslušaju Božju poruku, čak i ako nije ono što bi želeli da čuju.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Pravo i lažno proročanstvo

A. Šta nam pomaže da razlikujemo pravo od lažnog proročanstva?

B. Zašto je lakše prihvatiti vest koja je prijatnija za uši? Da li su sve teške poruke prave? Objasnite.

II Osetiti: Jeremijina usamljenost

A. Da li je bilo pravedno od Boga da traži od Jeremije da ne osniva porodicu i da se uzdrži od iskazivanja žalosti i radosti? Zašto?

B. U kojoj meri treba da se uključimo u Božje delo u odnosu na naš lični život i porodične odnose?

III Činiti: Jasno učenje

A. Zašto je neophodno da sledimo jasno učenje u vremenu u kome živimo?

B. Kakvu poruku objavljujemo drugima? Ako je ona ublaženo Jevanđelje prilagođeno onome što bi ljudi hteli da čuju, kako možemo da se okrenemo objavljivanju ne tako omiljene poruke?

Zaključak: Jeremija je poruku objavljivao svojim životom na veoma ličan način, možda ponekad previše ličan za naš ukus, pošto je morao da se uzdrži od mnogih odnosa u društvu. Međutim, sve je to prenelo snažnu poruku. Iako je nailazila na veliko protivljenje, ipak se na kraju pokazala pravom Božjom porukom.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 16,1-13; Osija 1,1-3.

Ključno načelo duhovnog rasta: Život starozavetnih proroka često je bio isprepletan porukom koju su propovedali. Iako Bog možda od nas ne traži da uđemo u brak sa prostitutkom, kao Osija, ili da nikada ne stupimo u brak, kao Jeremija, Bog će sigurno zatražiti od nas da činimo ono što će nas izvesti iz zone udobnosti. Moramo biti spremni na to.

Samo za učitelje: Šta Bog može da traži od nas kada Ga sledimo? Veoma je teško zapaziti jasnu razliku između poruke i ličnosti starozavetnih proroka. Osija i Jeremija predstavljaju snažan primer u kojoj meri život proroka može biti deo njihove poruke. Osiji je, sa jedne strane, Bog naložio da se oženi

prostitutkom, dok je Jeremija trebalo da se uzdrži od stupanja u brak (jevrejski tekst u Jeremiji 16,2. je jasan po tom pitanju) po Božjem uputstvu. Takođe, nije mu bilo dozvoljeno da uđe u kuću u kojoj je vladala žalost ili radost.

Sve ovo služilo je da na upečatljiv način objavi Božju poruku narodu i pokrene ih da se vrate i pokaju. Sigurno se ponekad osećao veoma usamljeno. Sa druge strane, ponekad se osećamo veoma neprijatno kada Bog zatraži od nas da učinimo nešto više od odlaska u crkvu Subotom.

Uvodni razgovor: Džejms i Elen Vajt imali su četiri sina. Edson i Vilijam postali su adventistički pastori. Herbert je umro kao dete. Kratak Henrijev život, koji je umro u šesnaestoj godini života, pokazuje kako je služba Elen Vajt, takođe, uticala na njen porodičan život.

Rođen 1847. godine, Henri je dobio upalu pluća kada je imao samo četiri meseca. Zahvaljujući žarkim molitvama svojih roditelja, na čudesan način se oporavio. Kada je imao godinu dana poveren je na staranje Francisu Haulend, dok su Elen i Džejms putovali i služili širom istočnog dela Sjedinjenih Američkih Država.

Ostaviti dete na staranje dobrim prijateljima bila je teška odluka. Elen je tu odluku nazvala „najvećom žrtvom“ koju je ikada morala da učini zbog službe, i ona je patila kao i Jeremija.

Početak decembra 1863. godine Elen i Džejms su za vreme putovanja osetili podsticaj da se ranije vrate sa puta i vide svoju decu, koja su ponovo ostala sa Haulendima u Topšemu, u Mejnu. Henri se razboleo samo četiri dana kasnije i umro 8. decembra. Bio je to težak udarac za porodicu. Elen je rekla da želi da provodi više vremena sa svojom decom (uporedite: Elen Vajt, *Testimonies for the Church*, 1. sveska, str. 101-103)

Kakve žrtve je Bog tražio od vas da podnesete zbog Njegovog poziva?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: „Uši koje svrbe“ je prikladna metafora koja opisuje ljudsku sklonost da stvori realnost koja je mnogo prijatnija od one sa kojom ne želimo da se suočimo. Ispravno učenje je u suprotnosti sa porukom koja zadovoljava čovekove želje, ali ne menja grešno ponašanje. Proučite u razredu razliku između ove dve poruke i zašto ljudi radije prihvataju jednu od njih (uporedite: 2. Timotiju 4,3.4).

BIBLIJSKI KOMENTAR

Drveni jaram naspram gvozdenog. Jaram koji je Jeremija nosio bio je napravljen od drveta, materijala koji je čvrst, ali ne toliko trajan kao gvožđe. Arheološkim iskopavanjima retko se otkriju drveni predmeti. Ono je organski materijal, truli i raspada se.

Gvožđe je, sa druge strane, izdržljivije po svojim osobinama, a samim tim i neugodnije. Prelazak sa drvenog na gvozdeni jaram kao odgovor na lažnu poruku lažnih proroka šalje snažnu opomenu: prema Božjim porukama ne treba da se ophodimo kao da nisu važne.

I Drveni jaram

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 27,1-18)

Drveni jaram kao simbol u 27. poglavlju Knjige proroka Jeremije ima sveopšti karakter. Jeremija je u početku nazvan „prorok narodima“ (Jeremija 1,5). Poruka je prvi put objavljena u vreme cara Joakima, između 609. i 605. godine pre nove ere, a zatim ponovo u vreme Sedekije, oko 594. godine pre nove ere. Jeremijina poruka bila je upućena trima različitim grupama slušalaca: edomskom, moavskom, amonskom, tirskom i sidonskom caru, svim neprijateljskim narodima u Judinom okruženju (Jeremija 27,1-11); caru Sedekiji (stihovi: 12-15); sveštenicima i narodu (stihovi: 16-18). Zajedničko ovim porukama jeste slično upozorenje protiv lažnih proroka (stihovi: 9.14.16), što ukazuje da je vladala borba između pravih i lažnih proroka.

Poruka sama po sebi bila je jednostavna i jasna: služi vavilonskom caru i bićeš živ (stihovi: 11.12.17). Jaram je predstavljao vavilonsku vladavinu, a služenje Vavilonu bio je čin poslušnosti Bogu. Međutim, u isto vreme, Bog je jasno dao do znanja da će i Vavilonu doći vreme (7. stih: „dokle dođe vrijeme i njegovoj zemlji“). Ropstvo je trebalo da traje samo ograničeno vreme, otuda drveni jaram. U stvari, da je Juda služio Navuhodonosoru, da se Sedekija nije pobunio protiv njega, Jerusalim bi bio pošteđen (17. stih).

Razmislite o ovome: Bog je kaznio Judu zbog njihove stalne pobune, a onda su se pobunili i zbog kazne. Zašto je bilo teško da prihvate poslušnost umesto da se neprestano bore protiv nje?

Lažna proročanstva

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 28,1-11. i 2. Timotiju 4,3.4)

Problem lažnih proroka sigurno je bio stalni izazov Jeremijinoj službi, naročito kada se lažni prorok Ananija, kao neposredan odgovor Jeremijinoj poruci koju je objavio pomoću drvenog jarma u 27. poglavlju, jasno suprotstavio Božjem proroku.

Ananija je poput Jeremije upotrebio iste reči u uvodu (2. stih: „Ovako mi reče Gospod“). Koristio je prošlo vreme („slomih jaram“), kao da se proročanstvo već dogodilo. Zatim, postavio je određene datume (3. stih: „Do dvije godine“) i navodio je određena imena (4. stih: „Jehonija“, drugo ime za Joahina). U to vreme, Navuhonosor je gušio unutrašnju pobunu, što je možda pružilo Ananiji neophodnu hrabrost da objavi takvo proročanstvo.

Zanimljivo je da je Jeremija jednostavno odgovorio „Amin!“ Nije se branio, već je samo ukazao na suprotnost između opšteprihvaćenih i teških poruka od kojih su se ove druge u toku istorije pokazale tačnima. Samo istorija će pokazati koja je od tih poruka istinita (uporedite: 5. Mojsijeva 18,20-22).

Lažni prorok je kao odgovor izvršio drugo simbolično delo, skinuo je drveni jaram i slomio ga. To je delovalo veoma upečatljivo i izvršeno sa autoritetom. Sličnost između pravog i lažnog proročanstva bila je ogromna. Narod je čuo šta je želeo da čuje, a Jeremija se samo okrenuo i tiho otišao. Ovo je možda bio uzrok Sedekijine kasnije pobune protiv Vavilona, koja je na kraju dovela do uništenja Jerusalima.

Razmislite o ovome: Kako možemo da razlikujemo istinu od laži, naročito kada su veoma slične?

III Gvozdeni jaram

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 28,12-17)

Jeremija se vratio, ne radi sebe, već sa porukom od Boga. Njegova poruka bila je dvostruka. Slomljeni drveni jaram biće zamenjen gvozdenim jarmom, koji ne može da se slomi, ukazujući da Juda neće moći da izbegne uništenje od strane Vavilona, a prilike će postati još teže, kao što je gvožđe teže od drveta.

Drugi deo poruke bio je usmeren protiv Ananije kome je prorečena smrt, koja se dogodila ubrzo, dva meseca kasnije. Pobuna protiv Boga i Njegovog proroka ima svoju cenu. Ovi događaji potvrdili su istinitost Jeremijine poruke.

Razmislite o ovome: Ponekad je bolje ćutati (kao što je Jeremija učinio) nego se braniti. Kako da znamo kako treba da postupimo u kom trenutku?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Izveštaji o drvenom i gvozdenom jarmu su otrežnjavajući, uzimajući u obzir da su se završili smrću lažnog proroka. Narativ govori o pobuni i nepokornosti. Treba da naučimo kako da se pokorimo kada je vreme za to i da ustanemo kada je vreme da se odupremo.

Za razmišljanje/primenu:

1. Šta u vašem životu znači pokoriti se Božjoj volji?
2. Razmislite za trenutak o svojoj crkvi. Kakvu poruku ona objavljuje u vašoj zajednici? Šta je čini opšteprihvaćenom, a šta ne? Što je najvažnije, na koji način je to Božja poruka?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Drvo i gvožđe su u središtu pouke za ovu sedmicu.

Aktivnosti:

1. Donesite u razred drveni i gvozdeni predmet i zajedno razmišljajte o njihovim osobinama, prednostima i manama. Ako niste u mogućnosti da donesete u razred te predmete, nastavite razgovor bez pomoćnih sredstava.
2. Kao razred pripremite skeč za crkvu u kome ćete prikazati razgovor između pravog (Jeremije) i lažnog (Ananije) proroka iz 28. poglavlja Knjige proroka Jeremije.

10. biblijska doktrina **Razorenje Jerusalima**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekstovi: Jeremija 29,1-14; Danilo 9,2.

Učenici će:

Saznati: Proučiće vladavinu cara Sedekije, koja je dovela do razorenja Jerusalima i shvatiće kako se taj događaj uklapa u proročanstvo o 70 godina ropstva.

Osetiti: Osetiće Božju milost usred nesreće kada se Bog putem pisma obrati izgnanicima u Vavilonu, hrabreći ih da ostanu verni.

Činiti: Moliće se za dobro naroda i tražiti njegov mir, čak i ako okolnosti u kojima žive nisu u skladu sa Božjom voljom.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Sedekija i kraj Jerusalima

A. Kuda je Sedekija, poslednji Judin car, pošao da traži političku sigurnost? Kako se odnosio prema Jeremiji?

B. Kakva je povezanost između Jeremijinog proročanstva o 70 godina (605-535.g.p.n.e) i proroka Danila?

II Osetiti: Pismo poslato u Vavilon

A. Kako možemo shvatiti Jeremijinu poruku nade upućenu izgnanicima u okviru njegovih uobičajenih poruka o propasti?

B. Kako se kao hrišćanin osećate u ovom pokvarenom svetu? Na koji način se vi ponekad osećate kao izgnanik?

III Činiti: Život u Vavilonu

A. Kakav život su prema Božjim rečima Izrailjci trebalo da vode u Vavilonu?

B. Kako su Jevreji mogli da izbegnu da se previše naviknu na udoban život u Vavilonu kako bi bili spremni da se vrate u Jerusalim?

Zaključak: Kada je ropstvo bilo izvesno, Božja poruka je, takođe, obuhvatila važna proročanstva nade. Čak i u vreme kada je nesreća bila pred pragom u vreme cara Sedekije, Bog je prorekao kraj ropstva i ohrabrio svoj narod da ostane veran.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jezekilj 8,1-18.

Ključno načelo duhovnog rasta: Skloni smo da nalazimo izgovor za svoje grehe i odbacimo činjenicu da Bog vidi sve što činimo. Međutim, najskrivenije pobude našeg srca pred Njim su poput otvorene knjige.

Samo za učitelje: Bog ne samo da je poslao proroka u Judu, već i u Vavilon, i obojica, Jeremija i Jezekilj, istovremeno su objavljivali božansku vest koja je bila upućena određenim slušaocima. Zanimljivo je da se njihove poruke podudaraju na mnogim mestima. Jezekilju je, pod božanskim nadahnućem, dato

viđenje o tome šta se događa u Božjem hramu u Jerusalimu, razotkrivajući isti oblik idolopoklonstva o kome je Jeremija propovedao u Judi. Bog, međutim, nije Veliki brat koji nas posmatra, već Otkupitelj koji želi da nas spase od greha.

Uvodni razgovor: Društveni mediji promenili su lice kulture u svetu. Fejsbuk, Tviter i mnoštvo drugih društvenih mreža podstiču ljude da prikažu svaki svoj korak. Obnavljati svoj status na Fejsbuku na mobilnom telefonu važnije je nego pričati sa prijateljem koji sedi preko puta vas u restoranu. On je ionako zauzet obnavljanjem svog statusa.

Međutim, prilike su još ozbiljnije. Nedavni podaci nacionalnih i međunarodnih bezbednosnih agencija o obimu trenutnih pretraga podataka pokazale su da nije dostupno samo ono što želimo da podelimo sa drugima, već i ono što ne želimo. Lična privatnost je prema rečima nekih sociologa prošlost.

Jezekilj je u Vavilonu imao viđenje u kome mu je Bog otkrio šta se događa u Hramu u Jerusalimu: idolopoklonstvo (Jezekilj 8,1-4), ljubomora (stihovi: 5.6), obožavanje životinja (stihovi: 7-13), plakanje za Tamuzom (vavilonski bog vegetacije poput majke prirode u drugim kulturama, stihovi: 14.15), obožavanje sunca (stihovi: 16-18). Bio je to sinkretizam u najgorem mogućem obliku, i to usred Jerusalima. Viđenje je razotkrilo tajne grehe koji su odveli Jevreje u ropstvo.

Kakva je razlika između mešanja u privatnost u savremenom društvu i otkrivanja tajnih greha Jezekilju?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Arheološki izveštaji u velikoj meri svedoče o uništenju Jerusalima. Nakon što je planski uništio sve gradove u Judi, Navuhodonosor je opkolio Jerusolim 588. godine pre nove ere, započinjući dvogodišnju opsadu koja se završila potpunim uništenjem grada i Hrama. Čuvena Ahilova kuća, pronađena u iskopavanju Davidovog grada, svedoči o ovom uništenju. Unutrašnje prostorije su delimično spaljene, ostavljeni kućni predmeti bili su razbacani po podu, strele vavilonskih vojnika pronađene su svuda. Treba da shvatimo da je ova neverovatna patnja, koju je jevrejski narod podnosio u razdoblju od dve godine, bila u velikoj meri posledica njihovih postupaka.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Josija je bio poslednji dobar car u Judi. Posle njega prilike su se naglo pogoršale. Carevi su u političkom smislu pokušavali da sede na dve stolice i priklanjali su se onome ko je više obećavao; pobunili su se protiv Vavilona uprkos Jeremijinim opomenama; pokušali su da učutkaju Božjeg proroka koji je objavljivao neprijatnu vest; ali najviše od svega, neprestano su se bunili protiv Boga.

I Sedeti na dve stolice

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 37,1-10)

Navuhodonosor je 597. godine pre nove ere postavio Sedekiju na presto i promenio njegovo ime Matanija („Jahvin dar“) u Sedekija („Jahvina pravda“). Četiri godine kasnije (594/593.g.p.n.e), Sedekija je putovao u Vavilon (Jeremija 51,59), što se podudara sa izveštajem iz 3. poglavlja Knjige proroka Danila. On nije bio među onima koji su ostali da stoje! On je pokušao da sklopi savez sa Egiptom (Jeremija 37,6-10; 38,14-28) protiv Vavilona, što je izazvalo konačni vavilonski napad kojim je uništen Jerusolim.

Trideset i sedmo poglavlje Knjige proroka Jeremije počinje sa nadom. Sedekija šalje delegaciju Jeremiji sa molbom da se moli za narod. Neki smatraju da je njegova namera zapravo bila da se naruga Jeremiji, ali čini se da je Sedekija pokušavao da bude na dve strane. Nije želeo u potpunosti da se otuđi od Boga. Iskrenost delegacije dovodi se u pitanje, pošto je najmanje jedan od njih, Jeuhal (Jeremija 37,3. - Juhal u 38,1), bio među onima koji su u sledećem poglavlju tražili Jeremijinu smrt. Faraon Vafri došao je 588. godine pre nove ere da pruži podršku Judi protiv Vavilonjana, i Vavilonjani su privremeno odustali od opsade Jerusalima. Međutim, Jeremijin odgovor caru Sedekiji bio je suprotan onome što se činilo da se događa izvan gradskih kapija: Vavilonjani će se uskoro vratiti da zapale grad. Jeremija je pomoću hiperbole jasno ukazao da nema izlaza i da je Egipat bio lažna nada.

Razmislite o ovome: Iako se Sedekija zakleo na vernost Navuhodonosoru, sklopio je savez sa Egipćanima. Zašto je opasno sedeti na dve stolice?

II Ućutkavanje Božjeg vesnika

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 38,1-6)

Na kraju prethodnog poglavlja nalazi se izveštaj u kome je opisano Jeremijino lišavanje slobode (Jeremija 37,11-15) i njegov tajni razgovor sa carem Sedekijom (Jeremija 37,16-21). Prorok je pretučen i utamničen, ali je i dalje propovedao. Njegova poruka zahtevala je безусловnu predaju vavilonskoj vojsci koja se ulogorila izvan gradskih zidina. Time bi mnogi životi bili sačuvani. To im je bila jedina preostala nada. Međutim, ova poruka navela je neke istaknute vođe („knezove“) da zahtevaju Jeremijinu smrt (Jeremija 38,1-4) zato što je uništavao moral naroda. Sedekija je još jednom pokazao svoj slab karakter i predao im Jeremiju.

Jama u koju je Jeremija bačen verovatno je bila uklesana u krečnjačkoj steni na kojoj je Jerusalim izgrađen. Imala je uzak otvor koji je mogao biti zatvoren kamenom i širila se prema dnu. Jeremija je u nju bio spušten konopcima. Voda je verovatno već bila potrošena. Sve što je ostalo bio je mulj u koji je prorok utonuo. Bio je to lak način da se oslobode Jeremije, izbegavajući da proliju nevinu krv (uporedite: 5. Mojsijeva 19,10-13). Način na koji su se rešili Jeremije ukazuje da oni koji su optuživali proroka nisu zaista verovali u svoje optužbe pošto su znali da će proliti nevinu krv ako ga odmah ubiju. U svakom slučaju, Jeremija se našao u očajnom položaju, i činilo se da je smrt neizbežna. Međutim, Božji vesnik trebalo je da objavi još mnogo poruka. Uskoro će stići pomoć sa najneočekivanijeg mesta.

Razmislite o ovome: Do koje mere su ljudi išli da bi ućutkali ili utišali Božji glas koji je govorio preko Jeremije? Zašto Bog ne može da bude ućutkan?

III Reči nade

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 29,1-14)

Kao što se Jezekiljeva služba proširila sve do Jerusalima, tako je Jeremijina obuhvatala objavljivanje vesti Jevrejima u Vavilonu.

Pismo upućeno izgnanicima, zabeleženo u 29. poglavlju, napisano je na početku Sedekijine vladavine, i zanimljivo je zapaziti da je Božja poruka još jednom bila suprotna opštem mišljenju. Lažni proroci u Vavilonu prorokovali su da je povratak iz ropstva blizu, ali pod božanskim nadahnućem Jeremija je ponovio proročanstvo o 70 godina, koje je prvobitno dato 605. godine pre nove ere (uporedite: 25,11.12) Kada sagledamo niz događaja na kraju Vavilonskog carstva i početka Medo-persijskog carstva

(Kirov dekret 538. godine p.n.e., spora reakcija Jevreja i dug put do Jerusalima, itd.) onda će razdoblje između 605. i 535. godine pre nove ere biti hronološki vremenski okvir za ispunjenje ovog proročanstva.

Jeremijina poruka upućena Jevrejima u ropstvu bila je zaprepašćujuća: trebalo je da se smeste, grade kuće, sade baštu, venčavaju se, imaju decu i uopšteno govoreći da nastave svoj život. Bio je to mudar savet. Pred njima se nalazilo mnogo godina ropstva i Bog ih je pozvao da se pokaju i budu svedoci u Vavilonu.

Razmislite o ovome:

Kako možemo da napravimo ravnotežu između pokušaja da se skrasimo u ovom svetu i očekivanja skorog Hristovog dolaska?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Ovde se postavlja veoma praktično i važno pitanje: odnos između hrišćanina i sveta.

Za razmišljanje/primenu:

1. Politička korektnost veoma je važna u današnje vreme. Zašto je hrišćaninu često nemoguće da bude politički korektan i veran Bibliji u isto vreme?
2. Kako se borite sa napetošću što ste u ovom svetu ali niste od njega?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Božja poruka ponekad izgleda anahronistička: kada stvari idu suviše dobro prema ovozemaljskim merilima, On nas poziva na reformu; kada su prilike zaista rđave, On govori o budućoj slavi. Međutim, upravo u tome leži sila Jevanđelja, da izvršimo reformu naše svetovnosti i unesemo svetlost u našu tamu.

Aktivnosti: Pronađite neko mesto na kome se nalaze ljudi koji su izgubili nadu (bolnica, zatvor, siromašan kraj). Planirajte pojedinačnu ili grupnu posetu koja će ljudima na ovom mestu pružiti nadu.

11. biblijska doktrina **Zavet**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekstovi: Jeremija 31,31-34; Galatima 3,15-18.

Učenici će:

Saznati: Podsetiće se različitih obnavljanja zaveta iz Starog zaveta i kako oni ukazuju na konačno obnavljanje zaveta – na Novi zavet o kome je Jeremija govorio prvi put.

Osetiti: Iskusiće Božju безусловnu spasonosnu milost koja se temelji na opravdanju verom.

Činiti: Prihvatitiće lepotu života poslušnosti pod večnom dugom obećanja o Božjoj spasonosnoj milosti.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Večni zavet

A. Kako zaveti uspostavljeni sa Nojem, Avramom i izrailjskim narodom na Sinaju prikazuju način spasenja?

B. Šta je bilo „novo“ u vezi sa Novim zavetom o kome je Jeremija govorio? Zašto je bio neophodan?

II Osetiti: Spaseni milošću

A. Kako možemo da se izborimo sa navodnom napetošću koja vlada između Zakona i milosti? Kako ste ovo doživeli u svom životu?

B. Zašto je poruka o opravdanju verom važna u vašem životu? Na koji način se ova poruka propoveda u vašoj crkvi?

III Činiti: Život pod božanskom dugom

A. Nas kao adventističke hrišćane često optužuju da smo legalisti koji se pridržavaju starozavetnog Zakona. Kakav uticaj Zakon ima na naš svakodnevni hrišćanski život?

B. Šta u praktičnom smislu znači imati Božji zakon zapisan na pločama srca?

Zaključak: Jeremijino proročanstvo o Novom zavetu je potvrda Božjeg večnog zaveta, koji nalazi svoj konačni izraz u Hristovoj smrti na krstu. Božji zavet u svojim različitim fazama uvek je nudio spasenje kroz opravdanje verom u Hristovu smrt.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: 1. Korinćanima 11,24-26.

Ključno načelo duhovnog rasta: Nama su potrebne prilike da obnovimo zavet koji smo učinili sa Hristom kada smo se krštenjem pridružili Njegovom telu, Crkvi. Večera Gospodnja pruža izuzetnu priliku da obnovimo naš zavet sećajući se kako su Hristov život i smrt nama omogućili spasenje.

Samo za učitelje: Ideja obnavljanja zaveta, prikazana uspostavljanjem različitih zaveta u Starom zavetu, nije toliko neobična kao što se često prikazuje. Mi mu pristupamo prilikom svake Večere Gospodnje. Božji zavet je poput kuće koju je Bog iznajmio svome narodu, dajući im ugovor o

iznajmljivanju koji postavlja uslove stanovanja. Međutim, oni koji su iznajmili stan, Božji starozavetni narod – Izrailj, zanemario je ugovor i počeo da uništava kuću.

Bog je vekovima u različitim vremenskim razdobljima slao proroke, obnavljao je zavet, ne zato što je ugovor bio manjkav, već zato što ga se stanari nisu pridržavali, čak su hteli i da izvrše određene promene. Na kraju, Bog je morao da sačini nov ugovor, Novi zavet, koji se i dalje temelji na istim uslovima, ali je ovoga puta potvrđen Hristovom krvlju; i stoga je on najpotpuniji oblik večnog zaveta. Ono što su različite faze zaveta u okviru Starog zaveta najavljivale, zavet u okviru Novog zaveta ispunio je u Hristu. Ovo je samo analogija (sa određenim ograničenjima), ali može da prikaže razredu ideju večnog zaveta u njegovim fazama.

Uvodni razgovor: Jedan bračni par nedavno je posetio crkvu i učestvovao u Večeri Gospodnjoj. Prilikom obreda pranja nogu nije bilo posebne prostorije u kojoj su parovi mogli jedno drugom da operu noge. Tako su muž i žena bili primorani da odu u prostorije namenjene posebno muškarcima i ženama i pronađu nekoga sa kim bi učestvovali u obredu pranja nogu.

Kakvo novo iskustvo! Čovek je shvatio da je toliko navikao da prilikom Večere Gospodnje pere noge svojoj supruzi da se našao u opasnosti da sebi uskrati blagoslove ne pristupajući drugom bratu (ili sestri u njenom slučaju) sa kojim treba da reši neke nesuglasice ili iz čistog zadovoljstva da kroz obred poniznosti posluži prijatelju ili strancu.

Žalosno je što su crkve u nekim mestima znatno manje posećene subotom kada se održava Večera Gospodnja. Vernici nekih crkava čak razmišljaju o tome da izostave obred pranja nogu ili da prilagode druge delove bogoslužjenja, gubeći priliku za obnavljanje zaveta.

Koliko je obred Večere Gospodnje važan u vašoj crkvi i u vašem ličnom hrišćanskom iskustvu?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Zavet je važna teološka tema. Novi zavet o kome Jeremija govori pokreće očigledno pitanje: „Šta je sa Starim zavetom?“ Mnoge crkve temelje svoje shvatanje zaveta na dihotomiji (podeljenost na dva dela) između Starog i Novog zaveta, što ukazuje na nepovezanost Starog i Novog zaveta. Često se suočavamo sa izjavama poput sledeće: „U Starom zavetu živeli su pod Zakonom, a mi smo sada pod milošću, u Novom zavetu zakon je prikovan na krstu i više ne važi.“ Jedan od ciljeva ove pouke jeste da pokaže povezanost Starog i Novog zaveta.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Svaku zabunu u vezi sa zavetima možemo rešiti zahvaljujući Pavlovoj izjavi u Jevrejima poslanici: „A Bog mira, koji izvede iz mrtvih velikoga Pastira ovčama, krvlju Zavjeta vječnoga, Gospoda našega Isusa Hrista.“ (Jevrejima 13,20; uporedite: 1. Mojsijeva 17,7; 3. Mojsijeva 24,8) Važno je zapaziti kako se različite faze ovog jednog večnog zaveta kreću napred i ukazuju na Hrista.

I Zavet učinjen sa Avramom

(Podsetite se u razredu tekstova iz 1. Mojsijeve 15,1-6. i Galatima poslanice 3,6-9)

Nakon sveopšteg zaveta koji je Bog učinio sa ljudskim rodnom posle potopa po čijem obećanju Zemlja više nikada neće biti uništena potopom (uporedite: 1. Mojsijeva 9,7-17; zapazite da je ovaj zavet potvrđen

tek nakon što je Noje bio spasen), zavet sa Avramom jasniji je u postavljanju zavetnih uslova. Ono što ne treba da nas iznenadi jeste da se u njemu javlja milost i opravdanje verom kao i u Novom zavetu: „I povjerova Avram Bogu, a On mu primi to u pravdu.“ (1. Mojsijeva 15,6) Nakon ove izjave vere usledilo je uspostavljanje zaveta (1. Mojsijeva 15,7-21), u kome (ponovo) Bog preuzima inicijativu.

Međutim, neophodno je da razjasnimo da Avramova vera nije bila preduslov za pravdu, već prihvatanje pravde. U jevrejskom jeziku to je jasno pokazano u 1. Mojsijevoj 15,6; ono što je prevedeno kao „povjerova“ je kauzativni oblik glagola *amn* iz koga je izvedena savremena reč „amin“. Ovaj stih možemo prevesti, takođe, na sledeći način: „I Avram reče: ‘Amin’ u Jahveu, i to mu se uze u pravdu.“ Avram je prihvatio Božja obećanja kao istinita, i sve što bi mogao da kaže kao ljudsko biće bilo je *amin* – neka bude tako!

Razmislite o ovome: Vera kaže amin Božjim obećanjima. Zašto ništa drugo ne treba da bude dodato ovom jednostavnom amin da bismo bili spaseni?

II Zavet na gori Sinaj

(Podsetite se u razredu tekstova iz 2. Mojsijeve 24,1-18. i 1. Mojsijeve 12,1-3)

Obnavljanje zaveta koje je usledilo posle davanja Deset zapovesti na gori Sinaj značajan je događaj. Poruka je jasna: Zakon je namenjen ljudima koji su spaseni; on ne predstavlja način spasenja. Reakcija Izrailja i kasniji događaji zabeleženi u 2. Mojsijevoj 24,7. su važni: „Što je god rekao Gospod činićemo i slušaćemo.“

Nešto kasnije, ova odluka biće dovedena u pitanje u događaju sa zlatnim teletom u 2. Mojsijevoj 32. poglavlju. Opravdanje verom upoređeno je sa opravdanjem delima i vraća nas na početno zavetno obećanja dato Avramu u 1. Mojsijevoj 12,2: „Ime tvoje proslaviću“. Ovo je u suprotnosti sa prethodnim 11. poglavljem koje opisuje Vavilonsku kulu, pojam koji ukazuje na dela (uporedite: 1. Mojsijeva 11,4: „Da stečemo sebi ime“). Božji zavet bio je utemeljen na milosti kroz opravdanje verom ne delima, i Stari zavet znao je vrlo dobro kako da razlikuje ova dva.

Razmislite o ovome: Kakva je razlika između opravdanja verom i opravdanja delima?

III Novi zavet

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 31,31-34)

Novi zavet o kome Jeremija govori prореčen je u vreme koje je u oštroj suprotnosti sa onim na šta Novi zavet ukazuje. Izrailj je u toku istorije stalno iznova kršio načela Božjeg večnog zaveta koji je Bog objavljivao od najranijih početaka ljudskog roda (uporedite: 1. Mojsijeva 3,15). Bilo je vreme da se obnovi zavet koji će nadmašiti sva prethodna: reč je o Novom zavetu. On je nov zato što ukazuje na konačno ispunjenje zavetnih uslova od strane Isusa Hrista u našu korist. Tako stvara kontrast sa Starim zavetom koji Jeremija povezuje sa gorom Sinaj. On nudi drugačiji način spasenja pošto je stari način izopačen čovekovom nevernošću (Jeremija 31,32).

Zapazite da se reč *khadash*, jevrejska reč za „nov“, može, takođe, prevesti i kao „obnovljen“ i koristi se sa tim značenjem u drugim delovima Starog zaveta (na primer: Plač Jeremijin 3,23; uporedite: Psalam 103,5 u kome je upotrebljen kao glagol). Važan detalj Novog zaveta je uključivanje Zakona u srce i um (Jeremija 31,33). Ali čak ni ovo nije nov nalog već obnovljeni poziv da ostvarimo ličnu i spasonosnu zajednicu sa Bogom kao što je već objašnjeno u Petoknjižju (uporedite: 5. Mojsijeva 6,4-6).

Razmislite o ovome: Šta u praktičnom smislu znači imati Božji zakon zapisan u srcu?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Čini se da je zavet teološko i apstraktno pitanje o kome teolozi mogu satima da raspravljaju bez ikakvog praktičnog značenja za naš život. Međutim, teologija nikada nije bila teorijsko pitanje, već ju je uvek trebalo primeniti u životu Božje dece. Zavet je u osnovi odnosa između Boga i ljudskog roda.

Za razmišljanje/primenu:

1. Zakon i milost se često stvaljaju jedan nasuprot drugog, i mi se kao adventistički hrišćani ponekad u ovom sukobu nađemo na strani Zakona. Kako možemo da ukažemo na važnost Zakona, a da ne budemo legalisti?
2. Od samog početka svi zaveti bili su izgrađeni na milosti. Na čemu je izgrađen vaš zavet sa Bogom?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Večera Gopsodnja je prava prilika da obnovimo zavet koji smo učinili sa Bogom. Postarajte se da nijedan deo ovog važnog obreda ne bude zanemaren u vašoj crkvi.

Aktivnosti:

1. Obeležite obnavljanje zaveta u obliku Večere Gospodnje namenjene samo vašem razredu. Možete ga održati u petak uveče i posvetiti dovoljno vremena za pranje nogu i svedočanstva.
2. Pripremite se za prethodno spomenutu Večeru Gospodnju u toku sedmice rešavajući nesuglasice sa određenim osobama.

12. biblijska doktrina **Povratak u Egipat**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekstovi: Jeremija 42,13-22; 2. Mojsijeva 16,3; Dela 7,39.

Učenici će:

Saznati: Proučiće završnu istoriju Jude posle uništenja Jerusalima od strane Vavilonskog carstva, koja je karakteristična po ubistvima, spletkama i povratku u Egipat.

Osetiti: Zadrhtaće pred stvarnošću greha i ljudskom prirodom koja odbija da uči iz istorije.

Činiti: Odlučiće da uče iz istorije i prihvate čak i teške pouke kojima Bog treba da ih pouči.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Povratak u Egipat

A. O povratku u Egipat nije se govorilo samo u Jeremijino vreme. U kojim prilikama je Božji narod želeo da se vrati u Egipat?

B. Zašto u Knjizi proroka Jeremije govorimo o obrnutom izlasku?

II Osetiti: Stvarnost, poricanje i nastavak greha

A. Kakvu ulogu je Jeremija imao posle uništenja Jerusalima? Kako se osećao kada su Jevreji odlučili da se vrata u Egipat?

B. Šta je bio konačni ishod povratka u Egipat? Zašto Jevreji nisu našli mir u Tafnesu?

III Činiti: Prekidanje začaranog kruga

A. Šta je potrebno da bismo učili iz istorije? Zašto smo skloni da stalno iznova činimo iste greške?

B. Kako je moguće da prekinemo začarani krug stalnog greha? Kakvu nadu imamo?

Zaključak: Jeremija u tekstovima od 40-44. poglavlja daje veoma žalostan izveštaj: događaji koji slede posle uništenja Jerusalima od strane Vavilona pokazuju kako ljudska priroda nastavlja da tone u greh sve dublje dok se potpuno ne vrati u ropstvo greha, kao što je prikazano povratkom Jevreja u Egipat. Postoji jedan tračak nade: Bog ostaje sa nama kao što je Jeremija ostao sa narodom, trudeći se sve vreme.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 40,7-16; Jeremija 41.

Ključno načelo duhovnog rasta: Bezosećajno ubistvo Godolije uticalo je na celu jevrejsku zajednicu koja je ostala u Judi posle uništenja Jerusalima od strane Vavilonjana. To pokazuje koliko greh vrši strašan uticaj na celu zajednicu.

Samo za učitelje: U judaizmu se do danas obeležava ubistvo Godolije, upravitelja Jude koga je Navuhodonosor postavio posle uništenja Jerusalima. Ubijen je sedmog meseca (Tišri) 586. godine pre nove ere ili 582. što se poklapa sa daljim proterivanjem Jevreja u Vavilon, koje je moglo predstavljati odmazdu zbog ubijanja vavilonskog upravitelja (uporedite: Jeremija 52,30).

Ubištvo, kojim su prekršeni zakoni gostoprimstva drevnog Bliskog istoka, pokrenulo je niz događaja koji su konačno doveli do raspada jevrejske zajednice koja je pobjegla u Egipat da bi izbegla gnev Vavilonskog carstva. Razgovarajte u razredu o izveštaju o Godoliji i naglasite dalekosežne posledice koje su ti događaji imali na narod. Greh nikada nije izolovano pitanje i uvek vrši uticaj na porodicu i zajednicu.

Uvodni razgovor: Ne događa se često da se u arheologiji pronađe neposredna povezanost sa biblijskim ličnostima. Stari Bliskoistočni pečati bili su obično manji od 1,5 cm i napravljeni od poludragog kamenja. Na njima su bili urezani sitni detalji koji su stvarali složenu sliku koja se često sastojala od ličnog imena ili slike, ili i jednog i drugog. Obično su nošeni oko vrata i korišćeni za potpisivanje dokumenata ili utvrđivanje identiteta vlasnika pečata.

Tri otkrivena urezana pečata, ili bolje rečeno njihovi otisci, povezana sa izveštajem o Jeremiji, u arheološkom smislu predstavljaju izuzetnu vezu između biblijskog teksta i određenih predmeta. Na prvom otisku pečata je zapisano sledeće: „(Pripada) Varahiji (Varuhu), sinu Nirijinom, pisaru.“ Otkriven je 1975. godine u jednoj antikvarnici i potvrđuje da je Jeremijin pisar istorijska ličnost. Godine 2005. i 2008. pronađena su još dva otiska pečata u toku arheoloških iskopavanja u Jerusalimu. Na jednom od njih nalazi se sledeći tekst: „Pripada Jeahalu, sinu Selemijinom, sinu Sovinom.“ Ovo je isti Jeahal (ili Juhal) koji je želeo da ubije Jeremiju (uporedite: Jeremija 37,3; 38,1). Konačno, na poslednjem piše: „Pripada Godoliji, sinu Pashorovom.“ Svi predmeti pripadaju Jeremijinom vremenu. Tako imamo snažno arheološko svedočanstvo o žalosnom izveštaju pred kraj Jeremijine službe.

Još jedan Godolija, sin Ahikama, spominje se u Jeremijinom izveštaju. Bio je namesnik Jude, odnosno onoga što je od Jude ostalo. Ovog Godoliju mučki je ubio Ismailo, jedan od zapovednika cara Sedekije, nakon što mu je Godolija ljubazno ponudio gostoprimstvo, što je jedan od najsvetijih običaja na starom Bliskom istoku (vidi: Jeremija 40,7-16). Može li biti gore od ovoga? Kako reagujete kada je vaše poverenje u nekog vama bliskog zloupotrebjeno i kada doživite duboko razočarenje?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Tekstovi u Knjizi proroka Jeremije od 40. do 45. poglavlja pokazuju kako su Jevreji koji su dovedeni u Vavilon nastavili svoj život. Pomislili bismo da su shvatili poruku koja im je upućena uništenjem grada i Hrama, ali zapanjujuće je to što su samo nastavili dalje putem greha na kome se Izrailj nalazio mnogo godina. Žalostan kraj bio je neizbežan, jer iako ih je Bog na čudesan način izveo iz egipatskog ropstva, oni su dobrovoljno izabrali da se vrate u Egipat protivno Božjem savetu. Ipak, Jeremija ih je i dalje pratio.

BIBLIJSKI KOMENTAR

I Selektivno slušanje

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 42)

Posle Godolijinog ubistva svi su došli Jeremiji. Tekst jasno kaže da su čak i oni koji su ga prethodno prezirali sada želeli da čuju njegovu mišljenje (Jeremija 42,1). Zanimljiva je upotreba izraza „Gospod Bog tvoj“ i „Gospod Bog naš“, što ukazuje na kolebanja u zajednici između Jude i Boga.

Peti i šesti stih predstavljaju pobožnu izjavu da je narod spreman da poslušava sve što im Bog kaže. Njihove reči podsećaju na potvrđivanje zaveta od strane izrailjskog naroda na gori Sinaj (2. Mojsijeva

24,7), nakon čega je odmah usledilo slično pokazivanje neposlušnosti u događaju sa zlatnim teletom. Kada ih je Jeremija upozorio da ne idu u Egipat, već da ostanu u Judi, narod je okrivio Varuha tvrdeći da je okrenuo Jeremiju protiv njih. Ovo još jednom podseća na izveštaj o izlasku kada je narod okrivio Mojsija što ih je izveo iz Egipta. Jeremijina konačna molba je više od snažne želje. Izraz: „Ne idite u Misir“ u 19. stihu je izričita zabrana u kojoj se koristi isti jezik kao i u Deset zapovesti. Odlazak u Egipat nije bio pitanje izbora i predstavljao je jasno kršenje Božje zapovesti.

Razmislite o ovome: Jeremija je u 20. stihu nazvao narod licemerima. Šta je bilo toliko licemerno u njihovom ophođenju sa Jeremijom (i Bogom) u ovom poglavlju?

II Još jedno simbolično delo

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 43,8-13)

Poslednji izrailjski carevi smatrali su Egipat velikom silom koja će im pomoći u borbi protiv Vavilonskog carstva. Samim tim, smatrali su da treba da pobegnu u Egipat. Međutim, Isaija je već ranije prepoznao Egipat kao štapić od slomljene trske koja će probosti ruku onoga ko se nasloni na nju (uporedite: Isaija 36,6).

Jedno od poslednjih simboličnih dela Jeremija je učinio u Egiptu da bi razbio lažne nade Jevreja da će ih Egipat zaštititi. Grad Tafnes nalazio se na severoistočnoj delti reke Nila i predstavljao je ulaznu tačku u Egipat. Jeremija je trebalo da zakopa veliko kamenje ispred faraonove palate. Bilo je to isto mesto na kome će Navuhodonosor postaviti svoj carski presto kada konačno osvoji Egipat, što se dogodilo 568/567. godine pre nove ere. Poruka je bila jasna: Juda je bio „za ropstvo“ (Jeremija 43,11) i bekstvo u Egipat nije ništa promenilo.

Razmislite o ovome: U koje institucije, ljude i predmete polažemo svoje poverenje? Kako možemo znati da su vredni poverenja?

III Povratak u Egipat

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 44; 2. Mojsijeve 16,3; Dela 7,39)

Jedan od najneobičnijih detalja u izveštaju o povratku u Egipat jeste što je Jeremija pratio svoj narod. Imao je priliku da donese drugačiju odluku (uporedite: Jeremija 39,11-40,5) i provede ostatak svog života u Vavilonu pod zaštitom cara Navuhodonosora. Međutim, odlučio je da ostane sa narodom u Judi koji ga je na kraju poveo u Egipat.

U 44. poglavlju zabeležena je Jeremijina poslednja poruka upućena Jevrejima koji su se vremenom naselili u Egiptu. Poglavlje potiče iz 580. godine pre nove ere. To je poslednja poruka u kojoj je ponovljeno da će se oni koji su smatrali da će im bekstvo u Egipat omogućiti sigurno utočište na kraju suočiti sa Božjim sudom na tom mestu (Jeremija 44,11-14).

Reakcija naroda bila je u skladu sa ranijim ponašanjem: otvoreno su priznali svoju vernost „carici nebeskoj“ (stihovi: 15-19), verovatno Ašeri, hananskoj boginji plodnosti. Oni su se u potpunosti vratili u Egipat. Bio je to izlazak, ali u obrnutom smeru, nameran povratak u ropstvo greha i prkosno odbijanje da poslušaju Božji glas. Stefan je u svom govoru pred Saborom govorio o ovome, bolno se prisećajući izveštaja o izlasku: „I okrenuše se srcem svojijem u Misir.“ (Dela 7,39) Izrailj i Juda vekovima su se u svom srcu okretali ka Egiptu, i fizički povratak posle uništenja Jerusalima bila je samo spoljašnja potvrda onoga što se davno dogodilo u njihovom srcu.

Razmislite o ovome: Šta u praktičnom smislu znači vratiti se u Egipat u svom srcu?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Ni Jeremijina sudbina posle objavljivanja ove poruke ni sudbina jevrejskog naroda u Egiptu nije poznata. Prema prorokovim poslednjim rečima nije bila dobra.

Za razmišljanje/primenu:

1. Da li se nekad dogodilo da imate nameru da sledite Božji put, ali vam se nije svideo kada vam ga je On pokazao? Kako ste se izborili sa takvim prilikama?
2. Povratak u Egipat u svom srcu i dalje je ozbiljna realnost. Šta nas to u duhovnom „Egiptu“ tako snažno privlači?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Povratak u Egipat bio je središte pouke za ovu sedmicu. Kao adventistički hrišćani često izlazimo iz duhovnog „Egipta“ – iz grešnih zavisnosti, kriminala, mržnje– ipak, ima još uvek mnogo ljudi koji u duhovnom smislu treba da izađu iz Egipta.

Aktivnosti:

Setite se nekog mesta u vašem okruženju koje bismo mogli nazvati „Egiptom“ i organizujte misioni rad kako biste došli do ljudi koji žive na tom mestu i koji možda samo čekaju poziv da izađu odatle.

13. biblijska doktrina **Jeremijine pouke**

SAŽETI PREGLED POUKE

Ključni tekstovi: Jeremija 2,13; 5. Mojsijeva 6,5; Jeremija 23,1-8.

Učenici će:

Saznati: Prepoznaće glavne pouke u Knjizi proroka Jeremije, koje se uglavnom tiču Božjeg karaktera i odgovora koji Mu dajemo.

Osetiti: Shvatiće temu ostatka i razliku između „mnogi“ i „nekolicina“.

Činiti: Prihvatiće ideju religije u srcu, koja je jedini put koji vodi do prave sreće i večnog života.

SMERNICE ZA PROUČAVANJE

I Saznati: Božji karakter

A. Na koje načine je Božji karakter bio pogrešno predstavljen u Jeremijino vreme?

B. Da li poruka suda – poruka koju je Jeremija najviše objavljivao – uključuje sliku Boga kao strogog sudiju koji samo čeka da učinimo neku grešku?

II Osetiti: Samo nekolicina

A. Koje su ključne implikacije teme ostatka? Kako je ona predstavljena u Knjizi proroka Jeremije?

B. Kako se tema ostatka odnosi i na nas danas kada broj vernika Hrišćanske adventističke crkve raste?

III Činiti: Religija srca

A. Da li je religija srca vrsta verskog iskustva koje se temelji na osećanjima?

B. Šta je suprotno religiji srca?

C. Kako se religija srca ostvaruje u svakodnevnom životu?

Zaključak: Kada se osvrnemo na Knjigu proroka Jeremije, uočavamo temu koja je središte velike borbe: Božji karakter i čovekovo pogrešno shvatanje i predstavljanje Njegovog karaktera. Bog želi da Mu predamo svoje srce i nije zadovoljan nečim manjim. Ni mi nećemo biti zadovoljni nečim manjim.

PROGRAM PROUČAVANJA

1. KORAK – MOTIVIŠITE

Naglasite tekst: Jeremija 2,13.

Ključno načelo duhovnog rasta: Cena učenja je visoka. Jeremija se u toku svog života suočio sa velikim nevoljama da bi objavio Božju poruku i prikazao Boga koji je pravi „izvor žive vode“, Boga koji u svojoj ljubavi stalno iznova želi da vrati svoj narod k Sebi.

Samo za učitelje: Jeremija je više od četrdeset godina prorokovao svom narodu, prvo u Judi, zatim u Egiptu. U različitim trenucima u svom životu gorko je jadikovao Bogu zbog svoje službe i poruke koju je trebalo da objavi (Jeremija 11,18-12,5; 15,10-18; 17,12-18; 18,19-23), što je dovelo do toga da je prokleo dan svog rođenja (Jeremija 20,14-18). Ipak, neprestano je bio uz Judu, sve do njegovih poslednjih dana, koji su bili obeleženi pobunom i uništenjem.

Iako je mogao da odustane od svega, ostao je uz svoj narod, pošao je sa njim u Egipat gde je umro pod nepoznatim okolnostima. On je zaista bio jedan od najvećih proroka, a u isto vreme bio je kao i svaki drugi čovek. Razgovarajte u razredu o Jeremijinoj veličini koja je isijavala kroz njegovu ljudsku prirodu.

Uvodni razgovor: Svi volimo srećan kraj. Međutim, izveštaj o Jeremiji ne završava se dobro. Jerusalim je uništen, Godolija je mučki ubijen, Božji prorok još jednom zanemaren, preostali Jevreji vratili su se sa Jeremijom u Egipat, i ceo izveštaj bleedi usred sinkretizma i smrti.

Zamislite pastora koji propoveda dragocene evanđeoske propovedi, koji uvek posećuje vernike svoga stada, i koji verno obavlja sve svoje dužnosti – pa ipak nikada nije krstio ni jednu jedinu osobu. Kako obeshrabrujuće! Ili, setite se velikog broja misionara koji su izgubili svoje živote, a nisu videli opipljive rezultate svojih dugogodišnjih napora.

Cena učenja zaista nije mala. Kako vi reagujete kada prilike postanu teške na vašem hrišćanskom putu i kada se suočite sa protivljenjem na svakom koraku?

2. KORAK – ISTRAŽITE

Samo za učitelje: Na kraju proučavanja pouke za ovo tromesečje treba da sagledamo opštu sliku koju dobijamo proučavanjem Knjige proroka Jeremije i kako se ona uklapa u veću sliku velike borbe. Ova knjiga ne govori samo o poslednjim danima Jude i porukama suda, već o Božjem karakteru, o tome kako sotona uspešno predstavlja Božji karakter na iskrivljen način i samim tim božansko obličje u nama.

Božji neprestani napori da vrati pobunjeni narod k Sebi otkrivaju Boga ljubavi koji stalno iznova želi da dosegne svoj narod. Čak i kada poziv na pokajanje nije bio prihvaćen i kada je došlo do ropstva, Bog je objavio sledeću poruku o obnovljenju i budućoj nadi ostatka. Ovo su zaista značajne biblijske teme koje se tiču Jevanđelja i u Starom i u Novom zavetu.

BIBLIJSKI KOMENTAR

Savremeni komentatori obično vide sud u središtu teološke poruke u Knjizi proroka Jeremije. Međutim, sud nikada nije teološki kraj sam po sebi, već uvek sredstvo kojim se ljudski rod još jednom približava Stvoritelju. Sud – u vidu mača, gladi i pomora (trostruka kletva koja se u Knjizi proroka Jeremije javlja oko 15 puta; na primer: Jeremija 14,12; 21,7; 29,17, itd.) – nikada nije poslednja Božja reč, već spasenje (uporedite: Jeremija 30-33, takozvana Knjiga utehe) i obećanje o ostatku koji će ispuniti Božju volju u svom životu.

I Božji karakter

(Podsetite se u razredu teksta iz Knjige proroka Jeremije 2,11-13)

Pošto je u velikoj borbi Božji karakter doveden u pitanje, Jeremija na početku svoje knjige jasno daje do znanja da je u osnovi Judine pobune iskrivljena slika o Božjem karakteru. U tekstu Knjige proroka Jeremije 2,11-13. data je suština Jeremijine poruke: Juda (i Izrailj pre njega) zamenio je Božju slavu za stvar zaludnu (11. stih). Jevrejska reč *kabod* („slava“) odnosi se na Božje prisustvo u Hramu (na primer: 2. Mojsijeva 16,10) i posebno na ispunjavanje Hrama, ukazujući na Božju želju da boravi među ljudima i ispini ih svojim prisustvom.

Izrailj (Juda) zamenio je ovo opipljivo Božje prisustvo praznim obredima, odnosno „izvor žive vode“ „isprovaljivanim studencima“. Kakva žalosna promena. Živa voda u Bibliji odnosi se na Hrista (uporedite: 2. Mojsijeva 17,6), predstavlja snažnu metaforu spasenja (uporedite: Jovan 4,10-14), i ukazuje na Božje karakterne osobine. On želi da nas spase, podrži i ispuni svojim stalnim prisustvom. Ovo je Bog koji se otkriva u Knjizi proroka Jeremije od samog početka. Čime god da Ga zamenimo, uvek ćemo biti na gubitku.

Razmislite o ovome: Božja slava i živa voda veoma su moćne biblijske slike. Kakav značaj ove slike imaju u vašem hrišćanskom iskustvu?

II Obredi i idoli

(Podsetite se u razredu tekstova iz Knjige proroka Jeremije 6,20; 7,1-10; 10,1-14)

Formalna religija izražena beznačajnim obredima ide ruku pod ruku sa idolopoklonstvom i često je sa njim u neobičnoj simbiozi. Tri puta ponovljene reči „Crkva Gospodnja“ koje je Jeremija izgovorio na vratima doma Gospodnjeg (Jeremija 7,4) bile su živi izraz ovog tipa surogat religije, religije isprovaljivanih studenaca.

Vladalo je mišljenje da je samo prisustvo Hrama dovoljno, da će on na čudesan način delovati protiv vavilonskih napada i da se Bog nalazi unutar ove građevine tako da čovek može da Ga prizove kad god je potrebno. Nije bilo važno što je način života i moralno ponašanje potpuno odudaralo od Božjeg zakona (Jeremija 7,5-10), što se idolopoklonstvo raširilo (Jeremija 10,1-9) i što se uvuklo čak i u Hram (uporedite: Jezekilj 8).

Međutim, sve ovo je mrtva religija, okrenuta delima i u velikoj suprotnosti sa Bogom, Živom vodom, koji je moćan Bog Stvoritelj. Još jednom se bitka vodi oko Božjeg karaktera.

Razmislite o ovome: Zašto bi neko zdravog razuma zamenio živog Boga beživotnim idolima? Zašto ovo, nažalost, i nije tako nepojmljivo kao što mislimo?

III Religija srca i ostatak

(Podsetite se u razredu tekstova iz 5. Mojsijeve 6,4-6. i Knjige proroka Jeremije 23,1-8)

Shema Yisrael („Čuj, Izrailju“) i dalje je središte jevrejske molitvene službe Subotom, i ukazuje na važnost onoga što sledi, u 5. stihu, što je suština prave službe Bogu. Živi Bog zahteva religiju iskrenog srca i ništa manje od toga. Ova vrsta religije temelji se na odnosu ljubavi koji uključuje sve aspekte ličnosti: „srce“, kao središte misli i volje; „dušu“ (jevrejski *nephesh*), koja se odnosi na celokupnu ličnost; i „snagu“, koja se odnosi na fizički aspekt.

Religija iskrenog srca treba da bude holistička i prava. Ona je deo i Starog i Novog zaveta, iako neki sumnjaju da potiče iz dela Petoknjižja pod nazivom „Ponavljanje Deset Božjih zapovesti“, u kome se navode načela zaveta (5. Mojsijeva 5,1-11,32).

Međutim, čini se da samo ostatak stupa u takvu zajednicu ljubavi sa Bogom. Od vremena Noja, to je zaista bio samo ostatak, i obećani ostatak u Knjizi proroka Jeremije koji će se vratiti iz Vavilonskog ropstva brojao je samo oko 50 000 ljudi (Jeremija 7,66-73). Vavilonski Talmud, jedan od najvažnijih verskih dokumenata u judaizmu, koji potiče iz Vavilona, svedoči o velikom broju Jevreja koji su se udobno nastanili u Mesopotamiji i Vavilon učinili svojim domom.

Međutim, pored izveštaja o ropstvu postoji i mesijanski aspekt Jeremijinog proročanstva koji ukazuje na Hrista kao Cara, koji će se zvati „Gospod Pravda Naša“ (Jeremija 23,6), izraz koji je apostol Pavle upotrebio u 1. Korinćanima 1,30. Pored izveštaja o Hristu, tema ostatka ukazuje na kraj vremena kada će crkva poslednjeg vremena negovati religiju iskrenog srca prihvatanjem „svedočanstva Isusovog“, koje se odnosi na spasenje milošću, i životom poslušnosti, koji ukazuje na „Božje zapovesti“ (Otkrivenje 12,17). Jeremijina poruka stalni je poziv upućen našim srcima da se sretnemo sa Bogom.

Razmislite o ovome: Šta za vas predstavlja religija iskrenog srca?

3. KORAK – PRIMENITE

Samo za učitelje: Pošto je ovo poslednja pouka u ovom tromesečju, važno je da se učitelj usredsredi na širu primenu cele Knjige proroka Jeremije.

Za razmišljanje/primenu:

1. Šta je u proučavanju Knjige proroka Jeremije u ovom tromesečju na vas ostavilo najsnažniji utisak?
2. Šta možete učiniti u svojoj crkvi i zajednici da biste istakli religiju iskrenog srca?

4. KORAK – BUDITE KREATIVNI

Samo za učitelje: Knjiga proroka Jeremije je izveštaj koji treba da nas pokrene. Često nas pokreću iskustva drugih ljudi sa Bogom.

Aktivnosti:

Završite proučavanje pouke za ovo tromesečje aktivnošću u kojoj će vernici ispričati kako su doživeli velike pouke iz Knjige proroka Jeremije. Razgovarajte o vernosti, poslušnosti, religiji iskrenog srca, slušanju Božjeg glasa, probuđenju i reformama, ostavljanju idolopoklonstva i lažne religije i postajanju dela crkve ostatka.

